

2018

PILAR 3

PILAR 3

Offentliggjøring av
finansiell informasjon
etter
kapitalkravforskriften

2018

Innholdsfortegnelse

1	<i>Innledning</i>	3
2	<i>Kapitaldekning</i>	3
	Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital	3
	Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging	4
	Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon	4
	Kapitaldekningsregelverket	5
	Pilar 1- regulatorisk krav til kapital	5
	Pilar 1 og 2 og kapitalbufferne	6
3	<i>Risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 BV</i>	7
	Elementer i risiko- og kapitalstyringen	7
4	<i>Informasjon om risikogruppene</i>	11
	Kredittrisiko	12
	Markedsrisiko	21
	Operasjonell risiko	24
	Likviditetsrisiko	25
	Eierrisiko	27
5	<i>Beregnet økonomisk kapital – Pilar 2</i>	29
6	<i>Regulatorisk kapitaldekning - Pilar 1</i>	30
	SpareBank 1 BV soliditetsmål	32
	Leverage ratio (LR) – uvektet kjernekapitalandel	32
7	<i>Sammenligning av regulatorisk og beregnet økonomisk kapitalbehov</i>	32
8	<i>Vedlegg</i>	33

1 INNLEDNING

Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko og kapitalstyring i SpareBank1 BV i henhold til kapitalkravsforskriftens kapittel 45 om offentliggjøring av finansiell informasjon.

SpareBank1 BV vektlegger dialog med ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og transparens er sentralt.

Formålet med dokumentet er å presentere finansiell informasjon som bidrar til at markedsaktørene for et mer utvidet grunnlag til å vurdere:

- Bankens risikonivå
- Etablert styring og kontroll av de ulike risikoartene
- Soliditet og kapitalbehovsvurderinger.

I tillegg skal informasjonen bidra til å gjøre sammenligninger i markedet enklere.

Som hovedregel oppdateres dokumentet årlig, men dersom det skjer vesentlige endringer med betydning for vurdering av konsernets finansielle stilling, vil dokumentet oppdateres med ny informasjon. Periodisk informasjon om kapitaldekningen og minimumskrav til ansvarlig kapital er tilgjengelig i SpareBank1 BVs kvartalsrapporter.

Utover den informasjon som er tilgjengelig i dette dokumentet, vises det til konsernets hjemmesider www.s1bv.no under fanene: Om oss/Investor/finansiell informasjon og tema kapitaldekning.

2 KAPITALDEKNING

For å sikre at finansforetak vurderer og håndterer risiko på en effektiv og god måte samt at de er solide og robuste ovenfor svingninger og sjokk i økonomien, reguleres finansforetakene av finansielle myndigheter, blant annet med krav til kapitaldekning.

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

PILAR 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

PILAR 2: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

PILAR 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Kapitalkravsreglene under Pilar 1 innebærer et kapitalkrav om minimum 8 % dekning ¹⁾ av et metodedefinert beregningsgrunnlag. I tillegg kommer spesifikke krav til øvrige buffere.

Kapitalkravet beregnes som forholdet mellom bankens samlede ansvarlige kapital og risikovektede eiendeler i henhold til anvendt metode.

Kjernekapital + Tilleggskapital

Kredittrisiko + Markedsrisiko + Operasjonell risiko

> 8 %¹⁾ + bufferkrav

De ulike metodene er illustrert i figuren nedenfor:

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standard metoden	Standard metoden	Basis metoden
Grunnleggende IRB-metode ²⁾	Interne målemetoder ²⁾	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode ²⁾		AMA-metoden ²⁾

¹⁾Se nærmere om krav til kapital under overskriften Kapitaldekningsregelverket nedenfor.

²⁾ Metodene krever godkjenning fra Finanstilsynet.

For banker som har fått tillatelse til å fastsette beregningsgrunnlaget for kredittrisiko etter interne målemetoder, IRB(A), innebærer dette at lovbestemte minimumskrav til kapitaldekning for kredittrisiko vil være basert på bankens egne interne risikomodeller. SpareBank1 BV benytter Standardmetoden for beregning av kapitalkravet for kredittrisiko og markedsrisiko, og Basismetoden for beregning av operasjonell risiko. IRB modeller benyttes operativt.

Standard metoden som benyttes for å beregne kapitalkrav for kredittrisiko, reflekterer underliggende risiko ved ulik vektning av ulike risikokategorier. IRB metoder gir høyere grad av engasjementsspesifikk risiko.

Arbeidet med å profesjonalisere bankens kredittprosesser, herunder anvende IRB modeller med tilfredsstillende standard i henhold til etterlevelse og anvendelseskrav som følger av kapitalkravsforskriften, har vært og er viktig for banken. Banken er ikke innvilget tillatelse til regulatorisk bruk av kredittmodellene.

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

Det er et krav at alle finansinstitusjoner skal ha en intern prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil og en strategi for å vedlikeholde forsvarlig kapitalnivå. I Finanstilsynets rundskriv nr. 12/2016 er prinsipper og metoder for "Internal Capital Assessment Process" (ICAAP) ytterligere tydeliggjort. Tilsynsmyndighetene vil overvåke og evaluere institusjonens interne vurderinger av kapitalbehovet og tilhørende strategi, samt evnen til å overvåke og sikre overholdelse av kapitalkrav. Overvåkingen og dialogen er i henhold til internasjonal tilsynspraksis. (SREP). Finanstilsynet har myndighet til å sette i verk passende tiltak om de ikke er tilfreds med foretakets interne kapitalvurderingsprosess. Finanstilsynets vurderinger vil kunne medføre foretaksspesifikke krav til kapitalnivå utover bankens egenvurdering. I enkelte tilfeller vil det også være aktuelt for Finanstilsynet å be foretaket om å redusere risikoeksponeringen eller gjennomføre andre risikoreducerende tiltak, herunder endre policyer, rammer og gjennomføre forbedring i styring og kontroll.

Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med Pilar 3 er å supplere minimumskravene i Pilar 1 og den utvidede tilsynsmessige oppfølging av Pilar 2 med offentliggjøring av informasjon knyttet til risiko- og kapitalbehovsvurderinger. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll.

Informasjonskravene innebærer at alle institusjoner skal publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikokontrollen er bygget opp og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og

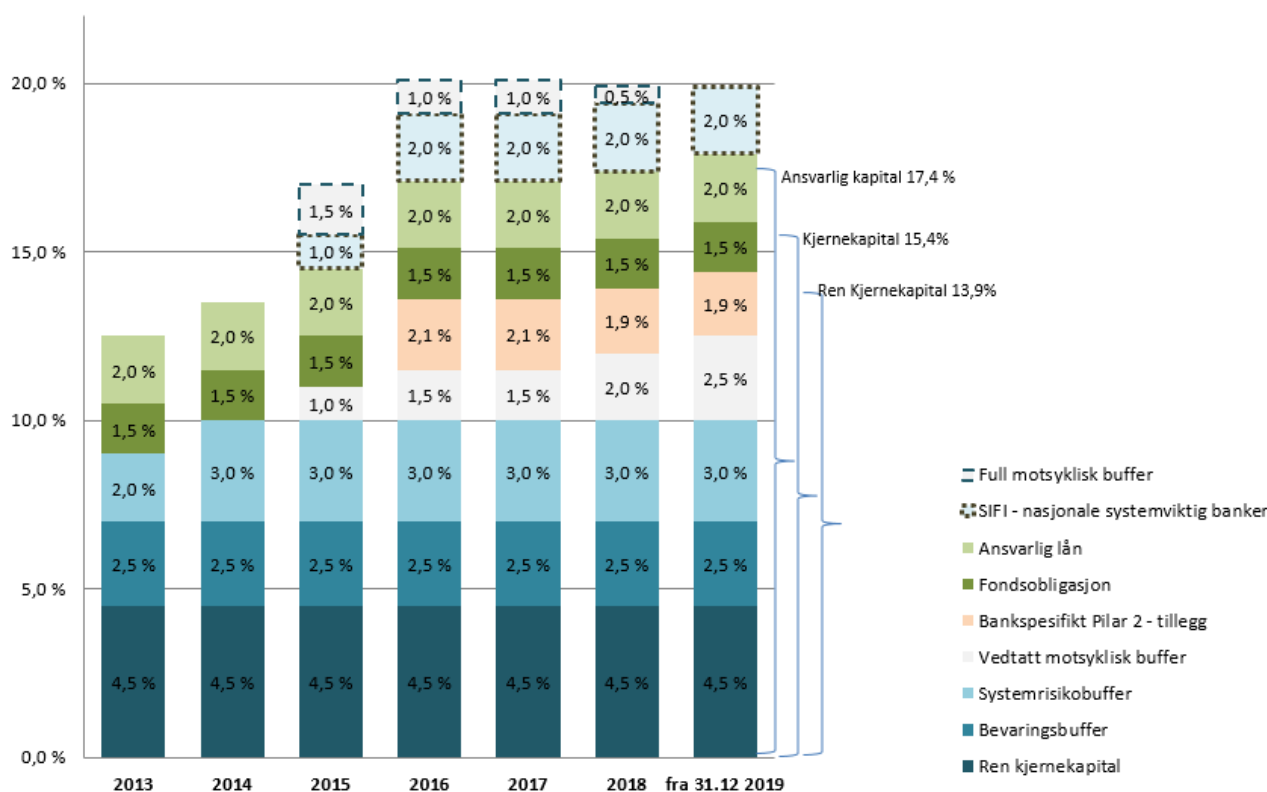
struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder institusjonen benytter i Pilar 1.

Dette dokumentet har sammen med konsernets års- og kvartalsrapporter til hensikt å oppfylle kravene til offentliggjøring av informasjon i henhold til gjeldende regelverk.

Kapitaldekningsregelverket

Pilar 1- regulatorisk krav til kapital

Pilar 1 omhandler minstekrav til regulatorisk kapitaldekning. Figuren nedenfor skisserer innfasingen av regulatoriske kapitalkrav i Pilar 1 og 2.

Regulatorisk minimumskrav, bevaringsbuffer, systemrisikobuffer og motsyklisk buffer er gjeldende for alle norske banker, mens bufferen for systemviktige banker er gjeldende for banker som defineres som nasjonalt systemviktige banker. SpareBank 1 BV er ikke definert som systemviktig.

Etter råd fra Norges Bank, vurderer Finansdepartementet nivået på det motsykliske bufferkravet kvartalsvis. Kravet er begrenset av en ramme i intervallet 0 – 2,5%. Motsyklisk kapitalbuffer er 2,0 % gjeldende fra 31. desember 2017. Motsyklisk kapitalbuffer økes til 2,5 % fra 31. desember 2019. Nivået følger av myndighetenes vurdering av risiko for finansielle ubalanser. Risikoen anses økt, ikke minst med bakgrunn i utviklingen av husholdningenes gjeld og boligpriser. Banken vurderer utlånspolicy fortløpende og har retningslinjer for kredittpraksis som sikrer styring innenfor den til enhver tid vedtatte risikotoleranse.

Gjeldende kapitalkrav til Pilar 1 inklusiv bufferkrav for en ikke systemviktig bank er 12 % i ren kjernekapital, 13,5 % kjernekapital og 15,5% i ansvarlig kapital. Bankspesifikt Pilar 2 tillegg for SpareBank 1 BV er satt til 1,9% på konsolidert beregningsgrunnlag. Pilar 2 tillegget skal dekkes innenfor ren kjernekapital.

Pilar 1 og 2 og kapitalbuffere

Pilar 2 tillegg:

I tråd med Finanstilsynets rundskriv 12/16 skal banker til enhver tid ha ren kjernekapital som dekker både Pilar 1 og Pilar 2-tillegget.

Pilar 2-tillegget estimeres for det enkelte år ut i fra den enkelte banks internt beregnede kapitalbehov sett opp mot beregningsgrunnlaget. Pilar 2 vurderingen omfatter en helhetlig vurdering av bankens behov for kjerne- og tilleggskapital utover pålagte minstekrav. Prosessen er også framoverskuende. Finanstilsynet vil gjennom sin SREP vurdering gi tilbakemelding om vurdering av ICAAP- prosess og nivå på Pilar 2 tillegget.

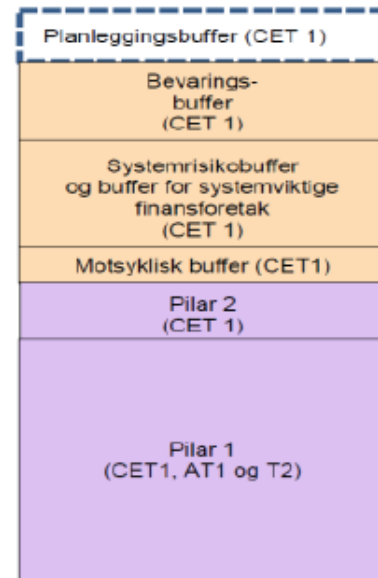
Konsernet har utarbeidet kapitalbehovsberegninger for perioden 2017-2021. SpareBank 1 BV oppfyller i prognoseperioden interne og regulatoriske krav til ren kjernekapital inklusiv bufferkrav og herunder internt beregnet Pilar 2-tillegg basert på Rundskriv 12/16. Det gjøres i den forbindelse oppmerksom på at denne type beregninger alltid vil være beheftet med usikkerhet og at usikkerheten øker når en beveger seg langt ut i tidshorisonen.

Planleggingsbuffer :

Krav til planleggingsbuffer måles opp mot resultatet av et scenario i alvorlig økonomisk tilbakeslag som varer i minst 3 år. Dersom beregnet ren kjernekapital i scenarioet alvorlig tilbakeslag faller med mer enn 2,5 %-poeng vil konsernet få krav fra myndighetene om en planleggingsbuffer. Under ICAAP for 2018 har banken gjennomført stresstest som simulerer et alvorlig økonomisk tilbakeslag, vurdert som strengt, men realistisk. Ren kjernekapital falt ikke mer enn 2,5 % i disse beregningene.

Forholdsmessig konsolidering:

Finansforetaksloven §17-13 2. ledd pålegger SpareBank 1 BV forholdsmessig konsolidering av eierandeler i finansforetak i SpareBank 1 Alliansen, for kapitaldekningsformål.

Figuren viser krav til ren kjernekapital inkl. Pilar 2 tillegg og planleggingsbuffer.

3 RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 BV

Kjernevirksomheten til banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. SpareBank 1 BV bruker betydelige ressurser på å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende praksis i Norge. Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 BV skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og skal samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Dette oppnås gjennom:

- En tydelig bedriftskultur som kjennetegnes av høy etisk standard og høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Målrettet og kostnadseffektiv drift, som er i samsvar med og støtter konsernets mål.
- Å tilstrebe optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi og strategiske måltall på kapitalsiden.
- I størst mulig grad å forebygge at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.

Elementer i risiko- og kapitalstyringen

For SpareBank1 BV er kapitaldekning og soliditet sentrale styringsparametere. I kapitalstyringen skal det søkes en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi og strategiske måltall både på avkastnings- og soliditetssiden.

Konsernets samlede risiko fremkommer etter beregning av behovet for risikojustert kapital for de ulike risikogrupper og tar hensyn til planlagte strategiske initiativ i strategiperioden. Kapitalbehovet er vurdert i et langsiktig perspektiv og tar hensyn til usikkerhet og behov for buffer. Risikojustert kapital vil i hovedsak omfatte en tallfesting av risikoer nevnt i kap. 4.

Ved beregning av risikojustert kapital for kredittrisiko benyttes statistiske modeller med konfidensnivå 99,9 %. Beregningen av risikojustert kapital for øvrige risikogrupper bygger på stresstester og kvalitative vurderinger.

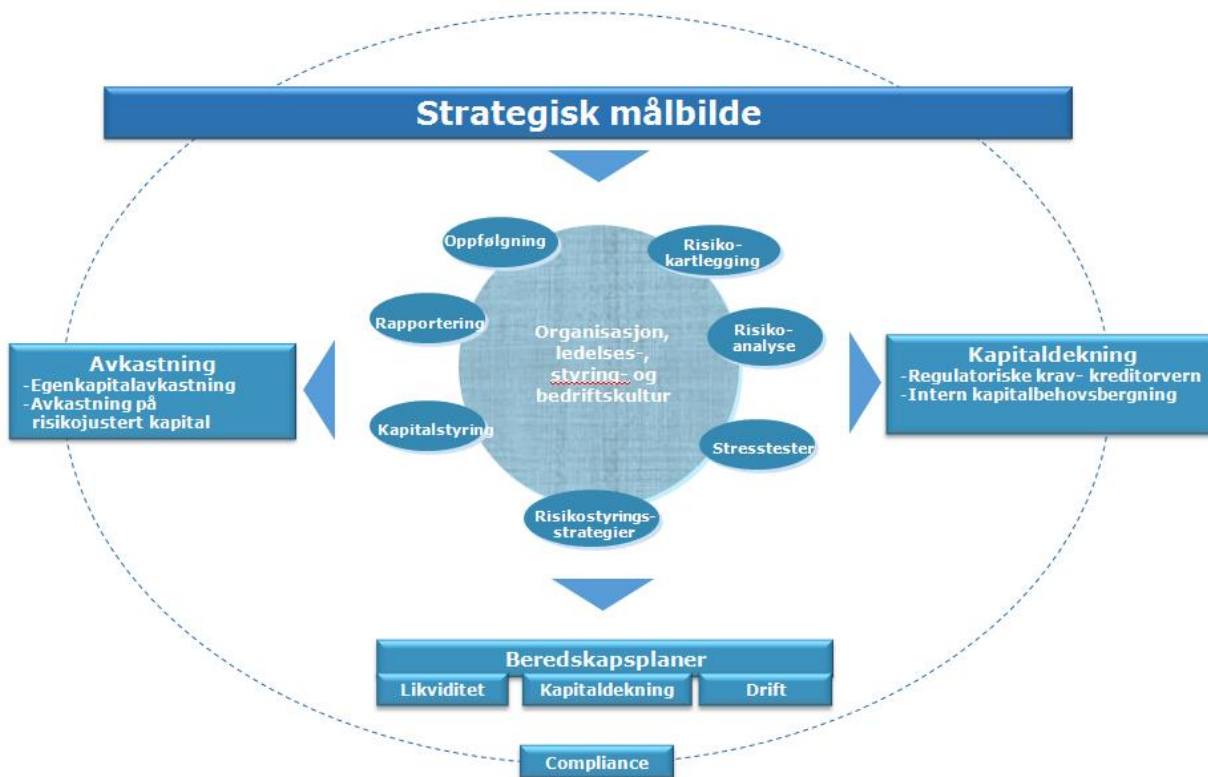
For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er det etablert rammeverk som dekker følgende hovedelementer:

- Etisk standard, bedriftskultur og organisering
- Strategisk målbylde
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Beredskapsplaner
- Rapportering
- Oppfølging, overvåkning
- Compliance (etterlevelse)

Sammenhengen mellom de enkelte elementene er vist i figuren nedenfor. Sammenhengene og de

ulike komponentene blir nærmere beskrevet i det etterfølgende.

Figuren viser elementer i risiko- og kapitalstyringen i SpareBank1 BV.

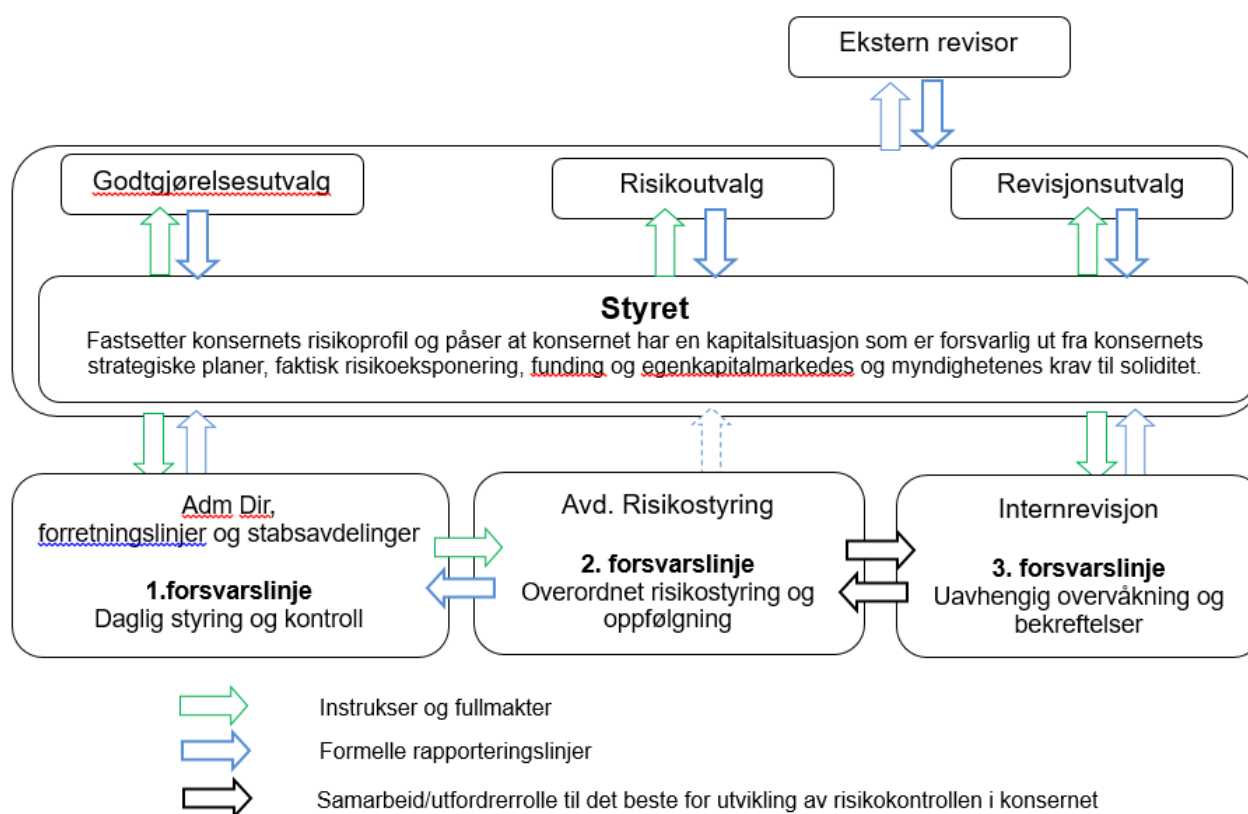
Etisk Standard, Bedriftskultur og Organisering

I helhetlig risikostyring er etisk standard og bedriftskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Bedriftskulturen omfatter menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. Dårlig bedriftskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak. SpareBank 1 BV har derfor etablert tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert i hele organisasjonen.

Ledelsesfilosofi og styringsprinsipper er også avgjørende i en helhetlig risikostyring. Det blir lagt vekt på å etablere felles kultur, når det gjelder etikk, strategi, policy og forretningsforståelse. Satsning på økt kompetanse er helt avgjørende for konsernets suksess i fremtiden. Autorisasjon av alle konsernets ansatte som er knyttet til finansiell rådgivning, forsikring og eiendomsformidling har vært høyt prioritert de seneste årene.

Konsernet legger vekt på uavhengig organisering av den helhetlige risikostyringen.

Ansvar for risikostyring er derfor delt mellom ulike uavhengige grupper illustrert i figuren nedenfor:

Strategisk målbylde

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 BV tar utgangspunkt i konsernets strategiske målbylde slik det fremkommer av konsernstrategien frem mot 2020. Målsettinger settes innenfor virksomhetens formål.

Konsernet gjennomfører årlig en revisjon av konsernets strategiplan. Dette innebærer en gjennomgang av endringer i rammebetingelser, herunder konkurransesituasjonen, krav fra offentlige myndigheter, endring i kundeatferd/kundebehov, , organisering, fremtidig krav til kompetanse og kapitalbehovsvurderinger.

Risikokartlegging

Identifikasjon av risiko er en framoverskuende prosess, integrert i strategiarbeidet. Prosessen dekker alle vesentlige forretningsområder og aktiviteter. Risikoer som kan medføre uheldige hendelser identifiseres og tiltak iverksettes for å sette restrisiko i samsvar med akseptert nivå. Kontrollaktivitetene og oppfølgingen av disse, sikrer en høyere sannsynlighet for at konsernet når målsettingene. Kartleggingen tar også hensyn til muligheter. Risikoidentifikasjonen påvirker kapitalbehovet og kapitalallokeringen.

Risikoanalyse

Det gjennomføres analyser av risikoene som er identifisert for å forstå risikoenes egenskaper og årsakssammenhenger. Vesentlige risikoer skal etter beste estimat kvantifiseres gjennom forventet tap og behov for risikojustert kapital. Primært gjennomføres denne formen for måling av risiko innenfor kredittområdet som antas å være konsernets største risikoområde. Kvantifiseringen baseres på anerkjente metoder og fremgangsmåter for måling av risiko. Risikoanalysen skal også sikre at det foretas kvalifisert og strukturert dokumentasjon av etablerte kontroll- og styringstiltak.

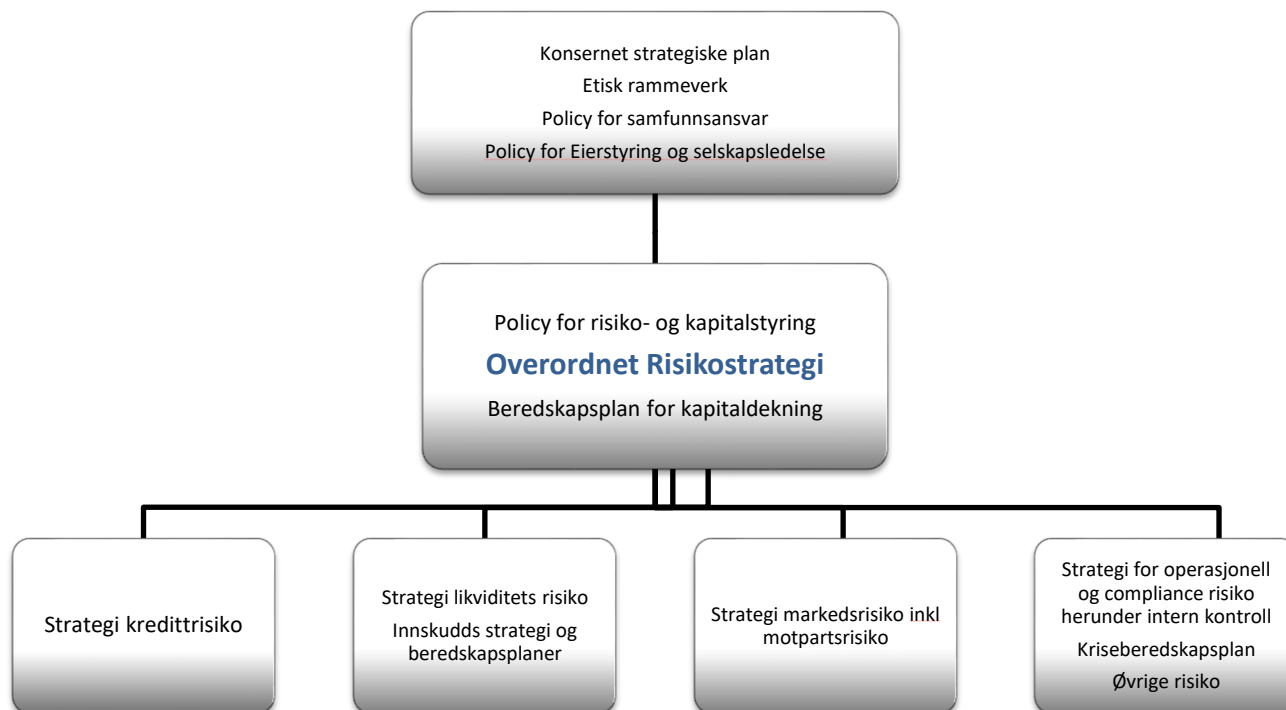
Stresstester og scenarioanalyser

Det gjennomføres periodiske stresstester og scenarioanalyser for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen i konsernet. Analysene gjennomføres

på de mest kritiske risikoområdene som kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko, og tar hensyn til en negativ makroøkonomisk utvikling over en periode på minimum tre år.

Risikostrategier og beredskapsplaner

Håndtering av risikoen skjer gjennom operativ implementering av konsernets risikostrategier. Gjennom risikostrategiene definerer styret konsernets risikoevne og risikovilje gjennom etablering av risikobaserte rammer og måltall for de ulike risikoområdene. Strategiene revideres og vedtas årlig av styret.

Figuren viser oversikt over etablerte risikostrategier og beredskapsplaner i SpareBank1 BV.

Ved fastsettelse av risikostrategier og beredskapsnivåer legges tre hovedprinsipper til grunn:

- Risikostrategiene skal gjenspeile konsernets overordnede mål og strategi.
- Risikostrategiene skal være en integrert del av konsernets operativ drift og løpende aktiviteter.
- Risikostrategiene skal gjenspeile og stå i forhold til konsernet totale risikoevne og kapasitet.

Bankenes kjernevirksomhet innebærer risiko. Virksomheten kan påføre banken uventede tap, på tross av gode risikostyringsystemer og prosesser. En slik situasjon vil kunne medføre alvorlig press på kapitaldekningen, likviditeten og driften forøvrig. SpareBank1 BV har definert beredskapsplaner for å være forberedt på å håndtere slike situasjoner.

Kapitalstyring, finansiell fremskriving og kapitalallokering

SpareBank1 BV skal ha en kapitalstyring som sikrer:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbidde og vedtatte forretningsstrategi
- Konkurransedyktig avkastning på kapitalen
- Tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil
- Konkurransedyktige vilkår og langsiktig tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- Utnyttelse av vekstmuligheter i bankens definerte markedsområde og muligheter for å være med på eventuelle strukturelle løp som materialiserer seg innenfor et naturlig markedsområde.
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad
- At kapitaldekningsgraden skal overstige regulatorisk kapitalkrav med en tilfredsstillende buffer.

- At ledelsen og styret er kjent med hvordan ulike hendelser kan påvirke resultat, kapitaldekning og likviditetssituasjonen i konsernet.

For å sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring utarbeides det med utgangspunkt i det strategiske målbildet og resultat- og balanseprognoser årlig en kapitalplan. Kapitalplanen skal ta hensyn til fremskrivning av konsernets finansielle utvikling for de kommende fem årene. Disse fremskrivningene beregnes både i et forventet scenario og et scenario som viser en situasjon med alvorlige økonomiske tilbakeslag. Ledelsen og styret gjør en samlet vurdering av om kapitalbehovet er tilstrekkelig og tilpasset konsernets nåværende og fremtidige risikoprofil samt strategiske målbidde.

Kapitalallokering og avkastning på risikjustert kapital er viktige strategiske måleparametere i den interne styringen av SpareBank1 BV. Dette innebærer at forretningsenhetene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten og at avkastningen mot beregnet kapital følges opp løpende.

Rapportering, oppfølging og overvåkning

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde. De skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret eller administrerende direktør. Ved brudd på rammer har ansvarlig leder ansvar for å rapportere og sette tiltak.

Konsernets risikorapportering har som formål å sikre at alle organisasjonsnivåer har tilgang på tilstrekkelig og pålitelig risikorapportering. Den overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjon og styret.

Compliance (etterlevelse)

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover, forskrifter og interne retningslinjer, og har derfor etablert en compliance funksjon.

Effektive virkemidler for å oppnå etterlevelse i organisasjonen er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i hele organisasjonen.
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover, forskrifter og interne retningslinjer.
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover, forskrifter og interne retningslinjer.

4 INFORMASJON OM RISIKOGRUPPENE

Konsernet Sparebank1 BV er eksponert for en rekke ulike typer risiko. De viktigste risikoene er listet nedenfor.

Kredittrisiko: Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Markedsrisiko: Risiko for tap som skyldes endringer i markedsvariabler og / eller markedsbetingelser som renter, valutakurser og verdipapirmarkedet.

Operasjonell risiko: Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Likviditetsrisiko: Risiko for at konsernet ikke er i stand til å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser.

Eierrisiko: Risiko for:

- at SpareBank1 BV blir påført negativt resultat fra eierposter i strategisk eide selskaper.
- at SpareBank1 BV må tilføre ny egenkapital i strategisk eide selskap, enten dette skyldes ønske om vekst eller sikre videre drift som følge av negative resultater.

Eierrisiko vurderes i tilknytning til selskaper hvor SpareBank1 BV har en vesentlig eierandel og / eller vesentlig innflytelse eller selskapet er av strategisk betydning. Finanstilsynet jobber med et eget regelverk for beregning av eierrisiko knyttet til eierandeler i hel- eller deleide forsikringsforetak.

Forretningsmessig risiko:

Risiko for uventede inntekts- og kostnadssvingninger. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- og / eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger eller endret kundeatferd.

Strategisk risiko: Risiko for svikt i inntjening som skyldes endringer i rammebetingelser, feilslåtte strategiske satsninger og / eller svak implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser.

Omdømme risiko: Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet eller i forhold til kunder, motparter, egenkapitalbevisiere og myndigheter.

Etterlevelses (compliance) risiko:

Risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner / bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover / forskrifter, standarder eller interne retningslinjer.

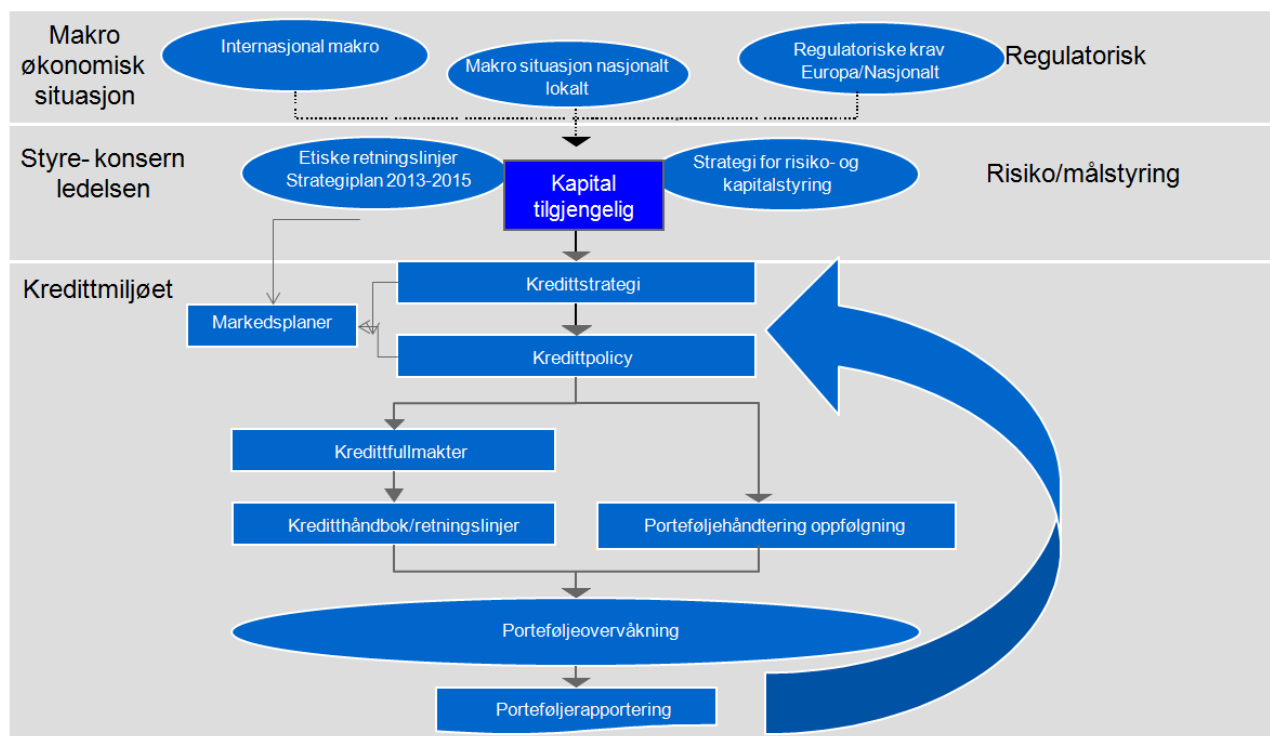
Nedenfor følger en presentasjon av de viktigste risikoområdene.

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Konsentrasjonsrisiko kreditt defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon omkring store enkeltkunder, enkelte bransjer, geografiske områder, sikkerheter med samme risikoegenskaper, samt motparter i interbankoperasjoner eller handel med finansielle derivater.

Styring og kontroll

Konsernets styring av kredittrisiko inngår som en del av konsernets overordnede rammeverk for helhetlig risikostyring. Styret reviderer minimum årlig bankens kredittstrategi. Prosedyrene for kredittstyring er beskrevet i rammeverksdokumentasjon og gir føringer for virksomhetens utøvelse av kredittpolitikk innenfor vedtatt risikovilje.

Regulatoriske forhold

Kredittrisiko er en av konsernets største risikoer og banken må holde tilstrekkelig kapital til å sikre at bankens kreditorer ikke skal bli påført tap som konsekvens av eventuell realisert risiko. Denne kapitalen betegnes ofte som økonomisk kapital, uventet tap eller som risikjustert kapital. Med bakgrunn i risikoanalyser og prognoser beregnes behovet for risikjustert kapital. Internt økonomisk kapitalbehov beregnes etter modellering som beskrevet under kapittelet for risikoklassifisering.

Metode og minimumskrav til regulatorisk kapital reguleres gjennom kapitalkravsforskriften. Bankens benytter standardmetoden for kredittrisiko. Konsernet fikk i 2018 avslag på sin søknad til Finanstilsynet om bruk av interne metoder for beregning av regulatorisk kapital. Hovedbegrunnelsen for avslaget var at SpareBank1 BV ikke har tilstrekkelig størrelse på porteføljen av lån til bedriftsmarkedet.

Styre - konsernledelse

Styret fastlegger bankens kredittstrategi basert på definert risikovilje og allokere risikjustert kapital til virksomhetsområdene. Det fastsettes avkastningskrav på allokert kapital. Styret følger interne retningslinjer for god virksomhetsledelse herunder etiske retningslinjer som speiler forventede krav til atferd, god rådgivningsskikk og etterrettelighet.

Risiko og målstyring

Administrasjonen operasjonaliserer bankens kredittpolicy med årlig oppdatering og tilrettelagte systemer og prosedyrer for overvåking og rapportering av måltall og resultater. Kredittpolicyen definerer toleransegrenser, fullmaktshierarki og sikrer målrettet aktivitet. Kredittpolicy revideres årlig.

Kredittmiljøet

Saksbehandling styres etter interne retningslinjer herunder bevilgningsreglement for kredittbeslutning. Retningslinjene skal sikre etterlevelse av sentrale lover og forskrifter og gi støtte til etterlevelse av kredittpolicy. Fullmakter er delegert av styret. Styret tar aktivt del i beslutning og oppfølging av definerte saker. I kredittbehandlingen vektlegges særlig inntjening, soliditet, atferd og ledelse. Beslutningsstrukturen følger kompleksiteten i risiko. Bevilgningsreglement vurderes fortløpende, og minimum årlig.

Oppfølging av kredittrisiko rapporteres fortløpende både til styret, ledelsen og den enkelte

avdeling. Bankens risikoklassifiseringssystem er helt sentralt ved fastsettelse av måltall og i tilhørende oppfølging. Overvåkingen er effektiv med periodisk oppdatering, som sikrer et godt grunnlag for fortløpende styring etter registrerte endringer, hvor særlig utvikling i forventet tap, migrering, avkastning på allokert risikjustert kapital og eventuelle tapsutsatte engasjementer følges. Særlig rapportering foreligger for utsatte engasjementer. Spesielt overvåkes også myndighetenes boligpolitiske retningslinjer.

Tilrettelegging av porteføljestyringen er et kontinuerlig arbeid, hvor hensynet til effektiv drift vektlegges. Banken ønsker å unngå unødige tap, få en best mulig risikoprising og høy effektiv utnyttelse av allokert kapital.

Det er etablert en uavhengig risikorapportering til ledelsen og styret. Kvalitet i kredittmodeller og anvendelse, overvåkes og forbedres også gjennom en årlig valideringsprosess.

Risikoprising

Gjennom forbedring av prismodeller og kompetansetiltak i kredittlinjen har konsernet i de seneste årene arbeidet aktivt med å optimalisere risikoprisingen.

Risikoklassifisering

Risikomodellene for PM og BM er basert på statistiske analyser (logit-regresjon) av historiske sammenhenger, med særlig vekt på inntjening, soliditet, ledelse og atferd. Modellene er under kontinuerlig videreutvikling og jevnlig validering. Kvantitativ validering viser over tid høye og stabile rangeringsegenskaper. Observasjonene er på nivå med sammenlignbare tall i de øvrige SpareBank1 bankene.

De viktigste parameterne i kredittmodellene er:

1. **Sannsynlighet for mislighold.** (PD) Beregnes av kundens score i forhold til forklaringsvariablene som inngår i regresjonsanalysen. PD angir sannsynligheten for at kunden går i mislighold innen ett år, og er det sentrale risikomålet. Klassifiseres etter 9 friske risikoklasser (A til I). I tillegg er det to misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.
2. **Forventet eksponering ved mislighold.** (EAD). Bankens forventede eksponering i enkeltengasjementet gitt mislighold.
3. **Tap gitt mislighold.** (LGD). Andelen av kundens engasjement (L) som forventes tapt gitt ett mislighold. (Lavkonjunkturstimat.) Tar hensyn til sikkerhetsverdier.
4. **Forventet tap.** (EL). Er en gjennomsnittsforsventning til tap, gitt realisasjon i et lavkonjunkturmarked. Beregnes for hver enkeltkunde. Alle tap over null og opp til forventning, er å vurdere som en driftskostnad, og skal dekkes over driftsmarginen.
5. **Uventet tap.** (UL). Er en beregning av tap utover forventet tap i henhold til kapitalkravsforskriften, og som banken må holde kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke. Størrelsen på behovet for uventet tap vil avhenge av porteføljens sammensetning, modellenes diskriminerende evne, kalibrering og valgt konfidensnivå.

Beregnet UL i henhold til forskrift og med bankens modellparametere, vurderes å være den beste tilgjengelige modelltilnærming for å beregne kapitalbehovet til dekning av bankens kredittrisiko og benyttes derfor som grunnlag for intern beregning og allokering av økonomisk kapital.

Risikoklasser

Risikoklasser på hovedgrupper. Grenser etter misligholdssannsynlighet (PD). Det er 9 friske klasser A-I, to klasser (J-K) for henholdsvis misligholdte og nedskrevne engasjementer. J klassen gjelder engasjementer med mislighold større enn kr 1.000,- over 90 dager. J og K klassen er definert med PD 100 % i tråd med definisjon i kapitalkravsforskriften vedrørende IRB modeller.

Sikkerhetsklasser

Sikkerhetsklasser på hovedgrupper. 7 klasser hvor dekning viser sikkerhetsverdi målt etter realisasjonsverdi, og viser derav tapsgrad i forhold til knyttet engasjement. Realisasjonsverdier er beregnet med utgangspunkt i standardiserte reduksjonssatser etter type sikkerhet, beregnet for realisasjon under lavkonjunktur.

Risiko-klasse	Nedre grense	Øvre Grense
A	0,00 %	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %
D	0,50 %	0,75 %
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00 %
H	5,00 %	10,00 %
I	10,00 %	99,99 %
J	99,99 %	100,00 %
K	100,00 %	100,00 %

Sikkerhetskl.	Dekning
1	Over 120 %
2	Over 100 %
3	Over 80 %
4	Over 60 %
5	Over 40 %
6	Over 20 %
7	Inntil 20 %

Porteføljeinformasjon

Klassifiseringen i grupper baseres på risikomatriksen hvor både risikoklassen, målt med PD, og sikkerhetsklassen, målt etter engasjementets sikkerhetsdekning inngår.

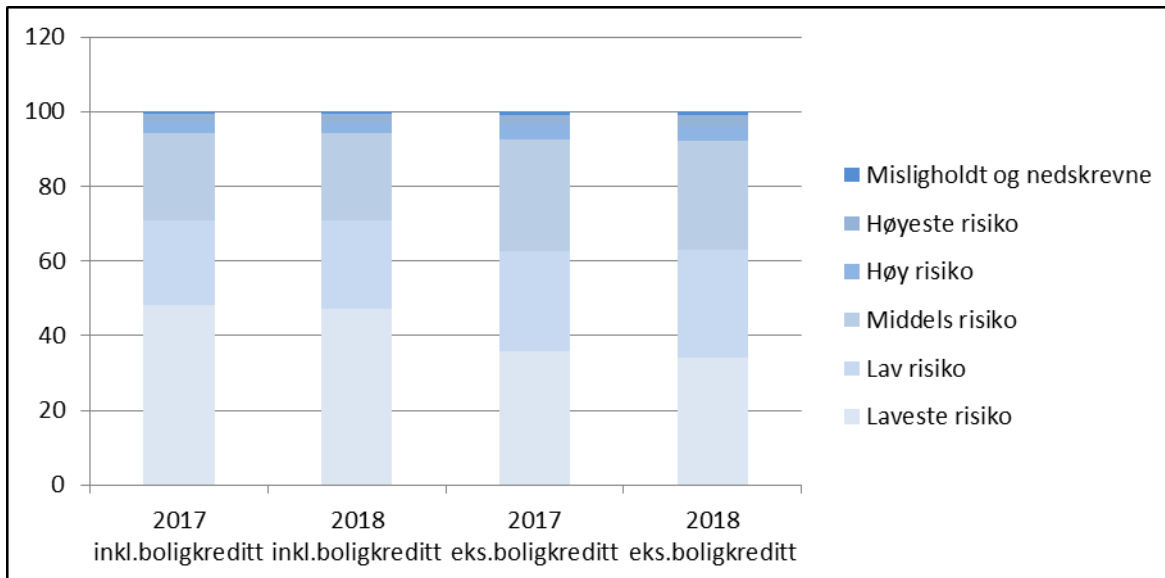
I bankens interne risikomodel for økonomisk kapital, beregnes forventet tap med utgangspunkt i produktet av beregnet eksponering, misligholdssannsynlighet (PD) og forventet tapsgrad.

PD beregnes med kalibrering til et antatt langsiktig gjennomsnitt over en hel konjunktursyklus. Modellen benyttes til kapitalallokering, i innvilgelse og oppfølging, i risikoprising, og inngår i bankens interne kapitalbehovsvurderinger (ICAAP). Per 31.12.18 var volumvektet PD målt for personmarkedet friske portefølje, risikoklasse A til I, 0,75 % av delporteføljens utlånsvolum. Forventet tap med lavkonjunkturverdier på sikkerheter for personmarkedet, i et 12 måneders perspektiv, utgjorde ca. 0,08 % av eksponeringen. Tilsvarende vektet PD og tapsforventning for kunder risikoklassifisert i bedriftsmarkedet var henholdsvis 1,91 % og 0,66 %.

Konsernet har overført deler av boligfinansieringer til alliansens boligkreditselskap. Banken forestår den daglige forvaltning av lånene og har rett, men ingen plikt, til å ta engasjementene tilbake ved eventuelt mislighold. Banken eier en forholdsmessig andel av kreditselskapet, og holder kapital for den langsiktige risikoen. Av den grunn er det i noen sammenhenger naturlig å vise sammenhenger for total forvaltet portefølje.

Nedenstående tabeller viser utvalgte hovedtrekk ved porteføljens sammensetning og utvikling.

Figuren viser samlet utlånsvolum på kunder fordelt på risikogrupper i prosent av totalportefølje, også inkludert volum overført til Sparebank1 Boligkreditt AS.

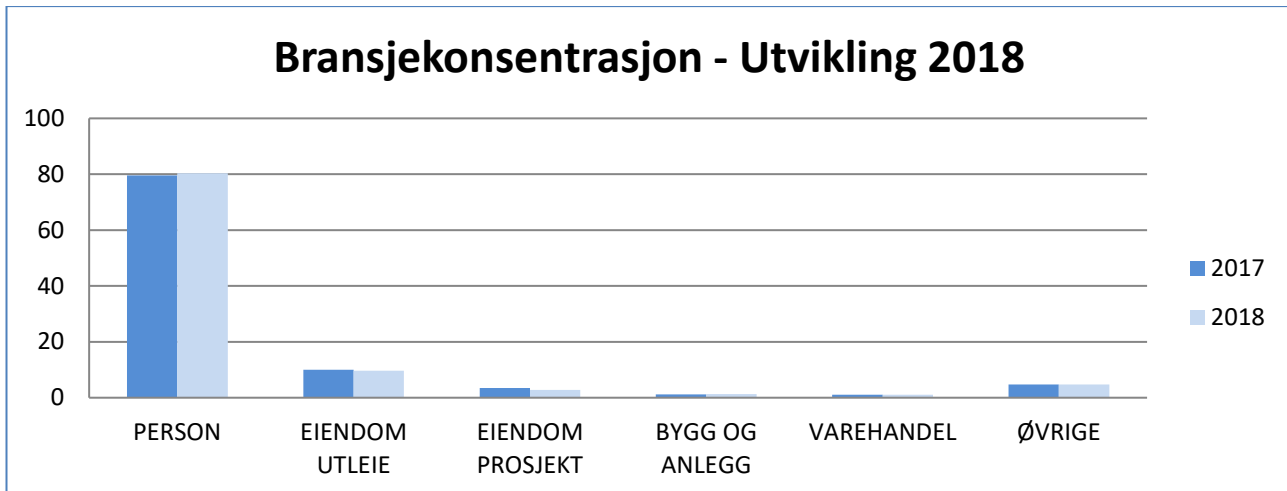
Av porteføljen er ca. 71 % av eksponeringen mot laveste og lav risikoklasse. Underliggende risikoprofil er stabil over tid.

Figuren nedenfor viser utlånsvolum inklusiv overført volum til boligkredittselskapet fordelt etter sikkerhetsdekning.

Størstedelen av porteføljen er sikret med en høy grad av kvalifisert sikkerhet. I sikkerhetsberegningen benyttes en reduksjonsfaktor på 40 % på markedsverdi for boligeiendommer. Næringseiendommer reduseres tilsvarende med en sats på 55 %. Beregningene er gjort med hensyn til å gi alvorlig lavkonjunktoregenskaper i modellestimatene. Migreringen i porteføljen fra 2017 til 2018 viser ikke vesentlige endringer i profil. Rangering i klasse 1 og 2 tilsier full engasjementsdekning ved realisering (verdi på sikkerhet med fratrukk for risikofaktor er høyere enn kundens engasjement). Fast eiendom dominerer sikkerhetsdekningen.

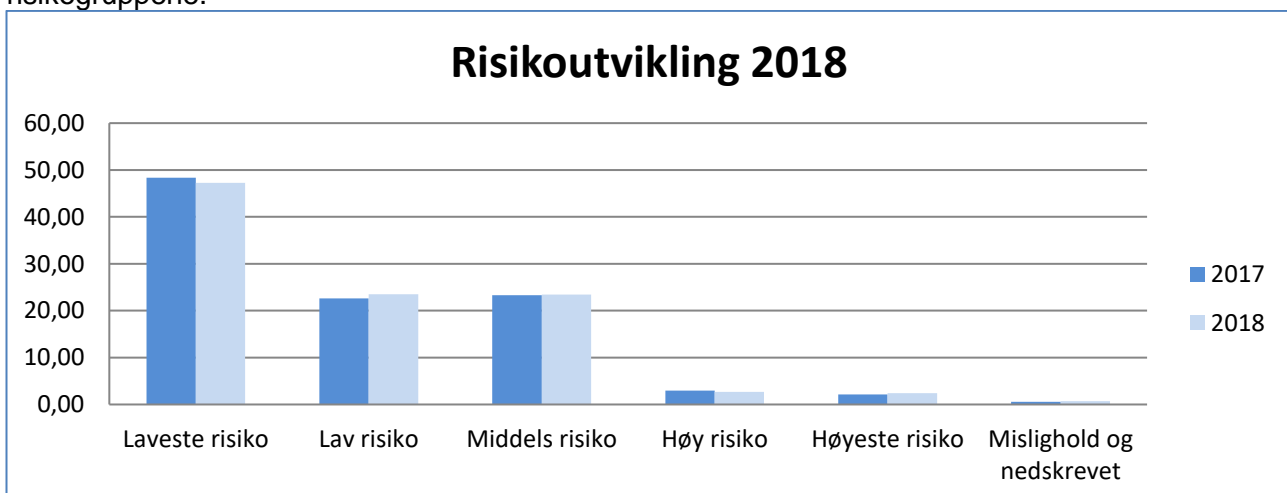
Figuren viser samlet utlånsvolum inklusiv overført volum til boligkredittselskapet fordelt etter marked og bransje.

Porteføljens klare tyngdepunkt er utlån til personmarkedet, hvor boligfinansiering utgjør det all vesentligste. Bedriftsmarkedet har tyngdepunktet innen utleie av fast eiendom.

Eiendomseksponeringen er i all hovedsak knyttet til langsiktige kontrakter med solide kunder. Konsernet har strategisk målsetning om å øke andelen av finansiering i bedriftsmarkedet mot andre bransjer enn næringseiendom.

Figuren viser samlet porteføljeutvikling inkl. overført volum til boligkreditselskapet fordelt på risikogruppene.

Samlet risikoprofil er i hovedsak stabil over perioden. Svak nedgang i laveste risikogruppe. Porteføljene har lav eksponering i høyere risikoklasser.

Generelt om kredittrisiko

Utlånsvolum overført til SpareBank1 Boligkreditt AS er ikke inkludert i tabellene nedenfor.

Tabellen viser netto utlån etter justering for nedskrivning, fordelt på hovedtyper av engasjementer.

Engasjementstyper	2017	2018
Personmarked	22.032.959	23.520.600
Bedriftsmarked	7.480.824	7.749.196
Utlandet / andre	162.206	353.151
Samlet netto utlån	29.675.989	31.622.947

I 2018 er veksten knyttet til utlån til boligformål i personmarkedet størst.

En stor del av veksten i personmarkedet overføres fortløpende til SpareBank1 Boligkreditt AS. Det er pr. 31.12.18 overført ca. 11.740 mill. kroner til SpareBank 1 Boligkreditt. Det er overført ca. 582

mill. volum knyttet til finansiering av næringseiendom til SpareBank1 Næringskreditt AS. I bedriftsmarkedsporteføljen kan endringer i relativt få engasjementer påvirke årsveksten grunnet avslutning av større prosjektfinansieringer.

Tabellen viser samlet engasjement fordelt etter marked og geografi.

Engasjementstyper Geografisk	Personmarked		Bedriftsmarked	
	2017	2018	2017	2018
Vestfold	13.597.459	14.346.714	5.232.744	5.269.826
Buskerud	6.083.747	6.609.586	1.733.027	1.952.995
Norge for øvrig	2.351.753	2.564.300	515.053	526.374
Utlandet / andre	162.206	353.151	0	0
Samlet netto utlån	22.195.165	23.873.751	7.480.824	7.749.196

Vestfold og Nedre Buskerud er bankens kjerneområder. Under Norge for øvrig er Osloområdet størst. Hovedtyngden av veksten er relatert til kunder i konsernets markedsområde. Porteføljene vurderes under ICAAP også med hensyn til mulig konsentrasjonsrisiko for blant annet geografi. Etter vurdering anses ikke eksponeringer i Buskerud og Vestfold å utgjøre noen spesiell konsentrasjonsrisiko. Porteføljene er preget av et høyt antall mindre diversifiserte eksponeringer. Landsdelen anses ikke slik situasjonen i dag er å være spesielt utsatt.

Tabellen viser engasjementer fordelt etter løpetid og hovedmarkedsgrupper.

Samlet engasjement etter løpetid	Under 1 år	1- 5 år	Over 5 år	Total
Personmarkedet	2767364,789	-381.436	21.487.822	23.873.751
Bedriftsmarkedet	501906,7288	2.609.852	4.637.437	7.749.196
Kredittinstitusjoner	1025000	0	0	1.025.000
Totalt 2018	4.294.272	2.228.416	26.125.259	32.647.947

Porteføljen er preget av stabile og langsiktige finansieringer. Personmarkedet er preget av langsiktig boligfinansiering mens bedriftsmarkedet i tillegg til langsiktige finansiering av næringseiendom til utleie også har en relativt stor andel mer kortsiktige prosjektfinansieringer. I praksis innfris lån tidligere enn innvilget løpetid.. Porteføljene er preget av langvarige kundeforhold.

Tabellen viser engasjementer med mislighold og nedskrivninger fordelt på bransje.

Samlet engasjementsbeløp med verdifall og forfalte engasjementer Bransje 2018	Forfalte	Med verdifall	Total
BYGG OG ANLEGG	1.044	14.381	15.424
EIENDOM PROSJEKT	11.493	26.078	37.571
EIENDOM UMLEIE	19.874	100.650	120.524
FINANSIERINGS- OG FORSIKRINGSVIRKSOMHET	0	6.231	6.231
FORRETNINGSMESSIG TJENESTEYTING	8	3.895	3.903
HOTELL, RESTAURANT OG REISELIV	0	1.610	1.610
INDUSTRI	0	31.750	31.750
INFORMASJON OG KOMMUNIKASJONSTEKNOLOGI	848	1.993	2.840
LANDBRUK	0	10.700	10.700
OFFENTLIG OG SOSIAL TJENESTEYTING	6.956	11.012	17.968
TRANSPORT OG LAGRING	3	2.752	2.755
VAREHANDEL	526	5.694	6.220
VERFTSINDUSTRI	0	7.572	7.572
ØVRIG EIENDOM	1	0	1
ØVRIGE	35.014	26.385	61.399
Total	75.768	250.702	326.470

Forfalte engasjementer gjelder misligholdte, hvor det ikke er påvist verdifall. Misligholdte engasjementer hvor verdifall er påvist og hvor engasjementet er nedskrevet, står i kolonnen med verdifall. Engasjementer som viser objektive tegn til verdifall vurderes fortløpende for eventuelt verdiendring. Mislighold følges opp etter interne rutiner som vektlegger tidlig reaksjon. Kredittpolitikken generelt og anvendelsen av gode kredittverktøy, reduserer også andelen av engasjementer med teoretisk høyest sannsynlighet for mislighold.

Tabellen viser årets resultatførte endringer på tap etter bransje.

Verdiendringer og nedskrivninger 2018 Bransje	Engasjement Misl.og nedskrevne	Totale Nedskrivninger	Verdiendring nedskrivning 2018	Herav verdiendring Garantier	Samlet nedskrivning
IB Tapsavsetninger	167.008				
Lønnstakere o.l	61.399	14.362	991	-30	15.353
Jordbruk og skogbruk	10.700	436	-24		412
Industri og bergverk	31.750	15.950	10.702		26.652
Bygg og anlegg	15.424	1.078	-3.044	-150	-1.966
Varehandel/Hotell og restaurant	6.220	5.013	-4.893	-27	120
Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	161.999	28.958	8.986	-1.009	37.944
Transport og tjenesteytende næringer	2.755	2531	9081		11.612
Offentlig forvaltning					0
Utlandet og andre	36.223	2.600	-20.555		-17.955
Konstaterte tap og øvrige ikke fordelte endringer			-3.852		-3.852
Tidligere ikke fordelte (gruppenedskr.) trinn 1-3		96.080			96.080
Total	326.470	167.008	-2.608	-1.215	164.400

2018 er preget av få negative hendelser og meget moderate enkelttap. Det er bankens vurdering at det langsiktige gjennomsnittlige tapsnivået ligger på linje med sammenlignbare norske banker.

Tabellen viser forfalte og nedskrevne eksponeringer med verdiendringer etter geografisk fordeling.

Engasjement med verdifall og mislighold	Engasjement Forfalte	Engasjement Nedskrevne	Samlet engasjement	Verdiendring	Nedskrivning
Vestfold	55.703	181.877	237.580	40.620	109.091
Norge øvrig	12.313	42.758	55.071	14.672	35.523
Buskerud	7.700	25.979	33.679	-48.936	19.674
Utlandet	52	88	140	-8.964	111
Totaler	75.768	250.702	326.470	-2.608	164.400

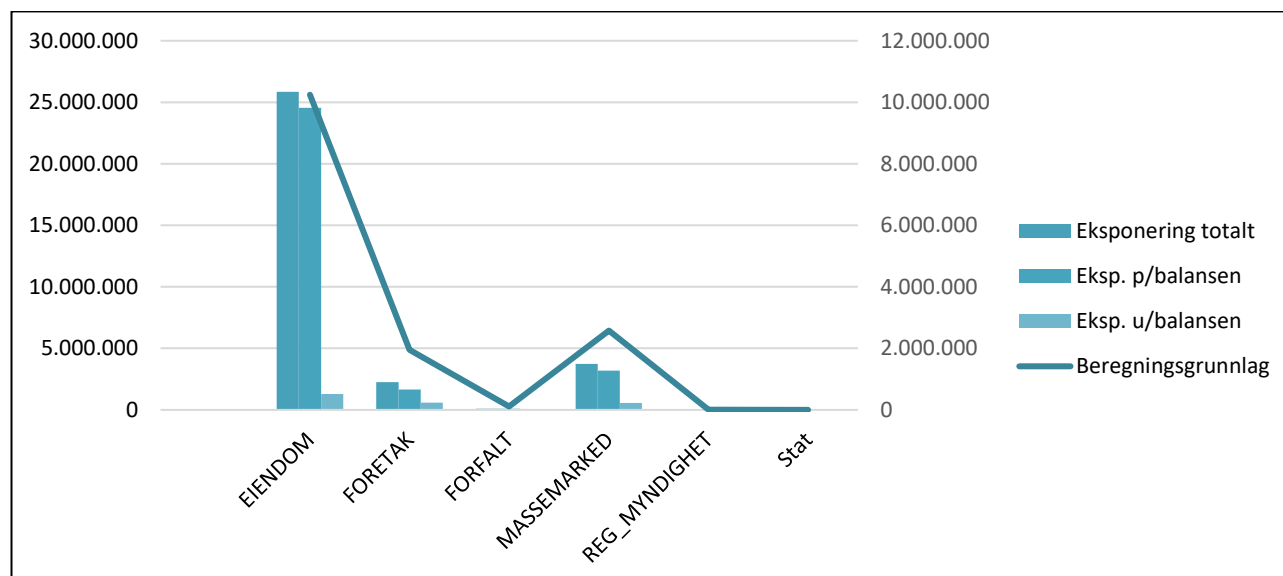
Sum nedskrivning av utlån følger er summen av ECL, forventet kreditt-tap og spesifisert identifiserte tap. Tap er ikke nødvendigvis normalfordelte. Det vil alltid være innslag av tilfeldighet. Med hensyn til geografi forventes det ikke skjevheter over tid når det gjelder porteføljekvalitet og tap. Den usystematiske risikoen anses som lik i bankens hovedområder. Det observeres ingen spesiell skjevhet i underliggende målevariabler som kan henføres til geografisk beliggenhet.

Tabellen viser nedskrivninger etter ECL med endringer i 2018. Fordelt på person- og bedriftsmarkedet.

Kategorier ECL	1	2	3	Totaler
Total IB 2018	34.667	50.399	81.942	167.008
BM IB	29.199	28.263	61.181	118.643
PM IB	5.468	22.136	20.761	48.365
Endring BM	-4.618	-8.414	13.725	693
Endring PM	5.214	-4.784	-3.732	-3.302
Endring Total	596	-13.198	9.993	-2.609
BM UB	24.581	19.849	74.906	119.336
PM UB	10.682	17.352	17.029	45.063
Total UB 2018	35.263	37.201	91.935	164.399

Fra 1. kvartal 2018 er krav i IFRS 9 implementert. Nedskrivningene i tabellen viser modellert forventet tap (ECL). Det vises i denne sammenheng også til årsrapportens note 40. Innregning av ECL endres i perioden som følge av endringer i modellparametrenes verdier. Banken har lang og positiv erfaring med IRB-modellene som ligger til grunn i modellene som benyttes. IRB-modellene har ikke tidligere blitt anvendt for dette formålet. Endringer i perioden skyldes ikke bare endringer i volum. Det vesentlige i ECL beregningen skyldes definisjon av vesentlig målbar endring i underliggende risiko fra første gangs innvilgelse/balanseføring. Kalibreringsnivået for hva som regnes som vesentlig endring, vil i årene som kommer bli gjenstand for validering og evaluering. Nedskrivningsnivået vurderes totalt som konservativt og ikke vesentlig avvikende fra tidligere nedskrivningspraksis, da gruppenedskrivninger iberegnet.

Figuren og tabellen nedenfor viser beregningsgrunnlaget for kapitalkrav etter standardmetoden for kreditt og eksponering i de enkelte engasjementskategorier 31.12.18.

Figuren illustrerer eiendomsfinansieringsens dominerende posisjon i beregningsgrunnlaget.

Hovedtall på kapitalberegning etter standardmetoden for kredittrisiko for utlånsporteføljen.

Kategori	Beregningsgrunnlag	Eksponering totalt	Eksp. p/balansen	Eksp. u/balansen	Antall Kunder
EIENDOM	10.245.214	25.846.733	24.548.139	1.298.594	13.019
FORETAK	1.949.019	2.244.559	1.644.988	599.571	187
FORFALT	109.326	93.707	93.428	279	212
MASSEMARKED	2.581.078	3.748.489	3.181.473	567.016	21.077
REG_MYNDIGHET	1.472	27.362	2.362	25.000	8
Stat	0	0	0	0	1
Totalt	14.886.109	31.960.850	29.470.390	2.490.459	34.504

Kreditteksponeringen etter standardmetoden viser at boliglånporteføljen, som inngår i eiendoms-kategorien og som vektes med 35 % av eksponeringen, er den største kategorien i beregningsgrunnlaget. Foretak vektes med 100 %. Massemarkedet består hovedsakelig av resteksponering fra personmarkedet, som ikke faller inn under boligkategorien, samt mindre foretak. Massemarkedet vektes med 75 % i kapitaldeknings-sammenheng. Massemarkedet analyseres årlig og banken vurderer massemarkedet til å være stabilt og veldiversifisert.

Obligasjonsportefølje – risikoklassifisering

Radetiketter	Klassifisering				Markedsverdi	
	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Totalsum	Pålydende
Norske boligkredittforetak	0	2.461.726	0	0	2.461.726	2.450.030
Utenlandske banker og kredittforetak	0	0	927.263	0	927.263	903.000
Norske kredittforetak og banker	0	89.939	312.407	87.662	490.007	488.864
Norsk og andre OECD stater	256.798	0	0	0	256.798	250.000
Fylke- og kommune	215.755	0	0	0	215.755	215.000
Kommunalt eide aksjeselskaper	0	0	55.346	0	55.346	55.000
Statlig eide aksjeselskaper	44.980	0	0	0	44.980	45.000
Norske private selskaper	0	0	30.014	0	30.014	30.000
Norske næringskredittforetak	0	25.003	0	0	25.003	25.000
Sum	517.533	2.576.667	1.325.030	87.662	4.506.893	4.461.894

Obligasjons og sertifikatporteføljen er sammensatt av to delporteføljer. Hovedandelen tilhører likviditetsporteføljen som har lav risikoprofil. Øvrig eksponering inngår i handelsporteføljen. Risikoklassifiseringen er basert på intern risikovurdering.

Obligasjonsportefølje – likviditets- og handelsportefølje

Obligasjoner og sertifikater	Handelsportefølje	Likv.portefølje	Totalt
Norske boligkredittforetak	0	2.450.030	2.450.030
Utenlandske banker og kredittforetak	0	903.000	903.000
Norske kredittforetak og banker	488.864	0	488.864
Norsk og andre OECD stater	0	250.000	250.000
Fylke- og kommune	0	215.000	215.000
Kommunalt eide aksjeselskaper	39.730	15.270	55.000
Statlig eide aksjeselskaper	0	45.000	45.000
Norske private selskaper	30.000	0	30.000
Norske næringskredittforetak	0	25.000	25.000
Totalt	558.594	3.903.300	4.461.894

Likviditetsporteføljen styres av krav til deponering i Norges Bank og for øvrig etter bankens behov for likvide eiendeler. Handelsporteføljen er finansielt og forretningsmessig betinget. For øvrig vises det til avsnittet som omhandler markedsrisiko.

Modellbeskrivelse og anvendelse i Pilar 2

Kapitalbehovet beregnes i hovedsak etter statistiske modeller beskrevet ovenfor. Det gjøres tillegg for kapitalbehov knyttet til pilar 2 risikoer utover regulatoriske krav under pilar 1. Herunder inngår tillegg for konsentrasjonsrisiko, definert som risikoen for tap som følge av konsentrasjon mot store kunder, bransjer og/eller geografiske områder.

Det gjøres ikke pilar 2 tillegg for risiko som er hensyntatt under øvrige bufferkrav.

Markedsrisiko

Definisjon: Markedsrisiko defineres som risikoen for tap som skyldes endringer i renter, kursendringer knyttet til finansielle instrumenter og valuta.

Konsernets markedsrisiko oppstår i hovedsak fra investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte driften. I tillegg behandles verdiendringer i konsernets portefølje av fast eiendom, som markedsrisiko. Aksjer, andeler og egenkapitalbevis klassifiseres til virkelig verdi over resultatet eller som tilgjengelig for salg. Sertifikater, obligasjoner og rentefond klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Alle finansielle instrumenter klassifisert til virkelig verdi over resultatet, måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt (kostnad) fra andre finansielle investeringer.

SpareBank1 BV har ikke konsesjon som valutabank. Det er inngått en avtale med SpareBank1 SMN for å ivareta tilbudet av produkter knyttet til valuta og derivater til bankens kunder. Med bakgrunn i dette er valutarisikoen begrenset.

Det vises for øvrig til i SpareBank1 BVs årsrapport 2018 for mer detaljert beskrivelse av regnskapsmessig behandling av finansielle instrumenter.

Styring og kontroll

Markedsrisikoen måles på bakgrunn av rammer vedtatt av styret. Rammene gjennomgås og fornyes på årlig basis.

Nedenfor følger en oversikt over hvordan de enkelte risikoene innenfor markedsrisiko følges operativt.

Renterisiko

Formålet med konsernets styring av renterisiko er å sikre at konsernet til enhver tid har en kjent renterisikoeksponering og at denne er i samsvar med konsernets vedtatte risikovilje, gjeldende rammer på området og forventninger til fremtidig renteutvikling.

Renterisiko kan deles i følgende elementer:

- Basisrisiko; parallell skift i rentekurven
- Reprisingsrisiko/administrativ renterisiko
- Rentekurverisiko; ikke-parallell skift på rentekurven
- Spreadrisiko

Basisrisiko er den verdiendring på bankens eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyves eller det oppstår en vridning i rentekurven. Denne risikoen er beregnet som effekten på de finansielle instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg.

Administrativ renterisiko oppstår fordi det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Finansavtaleloven krever som hovedregel minimum seks ukers varslingsfrist ved renteøkning på utlån til personkunder, og 8 uker ved rentereduksjon på innskudd.

Rentekurverisiko er risikoen for at markedets prising av de enkelte utstedere ikke endrer seg tilsvarende som de underliggende referanserenter.

Spreadrisiko er virkningen av endringer i markedets risikopremie. Denne består av kreditt- og likviditetsrisiko.

Aksjerisiko

Aksjerisiko måles i forhold til rammer for eksponering i aksjer, egenkapitalbevis eller andeler i aksjefond. Styring og oppfølging av risikoområdet tar utgangspunkt i vedtatt ramme for eksponering i omløpsaksjer i tillegg til retningslinjer gitt i lover og forskrifter om tillatt total eksponering. Risikoområdet dekker omløps- og anleggsaksjer som ikke er av strategisk karakter. Aksjer i selskap som vurderes som strategiske posisjoner for SpareBank1 BV er vurdert under eierrisiko.

Valutarisiko

Valutarisiko måles ut fra samlet brutto- og nettoposisjon i valuta og nettoposisjon i ulike valutasorter. SpareBank1 BV er ikke valutabank og er som en følge av dette i hovedsak eksponert mot valutarisiko ved begrensede kontante valutabeholdninger som ligger i hver enkelt lokalbank. Alle valutaeksponeringer på finans/fundingområdet skal swappes til norske kroner i henhold til styrebeslutning (bankens likviditetsstrategi). Konsernet er indirekte eksponert for valutarisiko gjennom garanti overfor Sparebank 1 SMN på NOK 500 mill. Pr 31.12 2018 var kr 222 mill. av garantien i bruk overfor SpareBank1 BVs kunder som har etablert valutalån, valuta-/rentederivater, remburser, internasjonale garantier.

Derivater

I bankens treasuryvirksomhet inngår derivatavtaler hovedsaklig i forbindelse med handel av underliggende lån eller obligasjonsinvesteringer ut fra sikrings- eller risikostyringshensyn. Avtaler inngås kun med kredittgodkjente motparter. Banken har ingen tradingportefølje av derivater. Bankens derivater består av renteswapper.

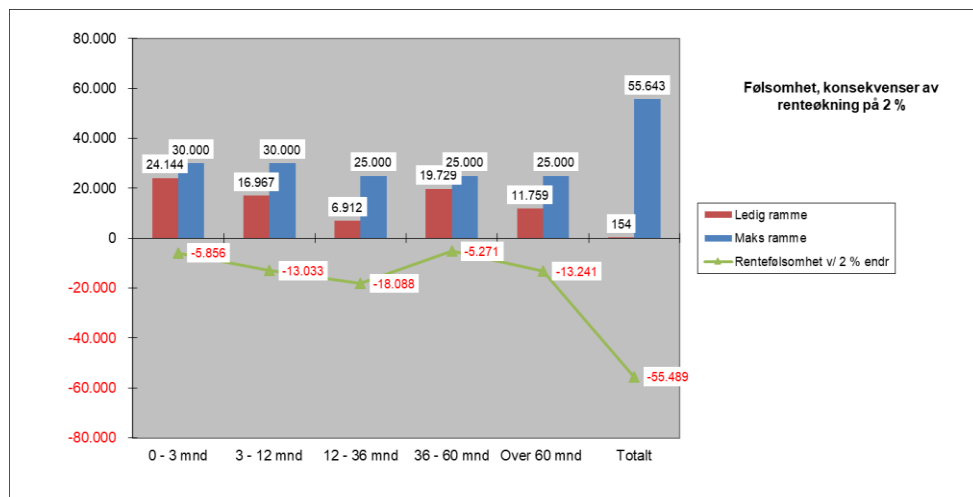
Rammer, overvåking og rapportering

Plassering i rentebærende papirer styres av en ramme for maksimal eksponering, samt rammer for eksponering pr utsteder. Løpende overvåking og oppfølging i forhold til rammer foretas av controller i økonomiavdelingen. Rammebrudd rapporteres til styret og adm.dir ved både finans- og risikorapportering. Eventuelle meldinger om brudd vil bli registrert i taps- og hendelsesdatabase. Finansavdelingen rapporterer månedlig eksponering opp mot vedtatte rammer til styret og ledelsen. I månedsrapporten presenteres også stresstester knyttet til likviditetsområdet. Avdeling for risikostyring utarbeider uavhengig rapportering av de ulike områdene innenfor markedsrisiko til styret og ledelsen.

Porteføljeinformasjon

Til venstre vises porteføljefinformasjon knyttet til markedsrisikoområdet:

Renterisiko for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en parallell endring på 2 % eller en vridning av rentekurven. Tabellen nedenfor viser effekten av nevnte renteendring for basisrisiko og rentekurve risiko.

Tabellen under viser konsernets eksponeringen fordelt på ratingklasser som er utgangspunkt for beregning av spreadrisiko.

Rating rammer	Markedsverdi	Eksponering i % av portefølje
AAA	1.248.811.444	30 %
AA	200.970.960	5 %
A	54.963.328	1 %
BBB	90.931.048	2 %
BB	28.527.607	1 %
B	-	0 %
N	-	0 %
OMFAAA	2.216.729.775	54 %
OMFAA	255.845.969	6 %
SUM	4.096.780.131	100 %

SpareBank1 BV klassifiserer aksjer innenfor kategoriene virkelig verdi og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Dersom det ikke finnes et aktivt marked for en finansiell eiendel (eller eiendelen er unotert), kan konsernet beregne virkelig verdi ved bruk av ulike verdsettelsesmodeller. Dersom eiendelen ikke lar seg måle pålitelig i markedet, benyttes kostpris som mest pålitelig tilnærming. Utvikling i volumer i de ulike kategoriene er vist nedenfor.

Morbank		Aksjer og andeler	Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
257.977	251.087	Kortsiktige plasseringer	251.087	257.977
257.977	251.087	- til virkelig verdi over resultatet	251.087	257.977
880.469	1.069.887	Langsiktige plasseringer	1.069.887	880.469
880.469	1.069.887	- til virkelig verdi over resultatet	1.069.887	-
880.469	-	- tilgjengelig for salg	-	880.469
1.138.447	1.320.974	Sum aksjer og andeler	1.320.974	1.138.447

Metodikk og vurderingskriterier i Pilar 1

Markedsrisiko er beregnet etter regelverket fastsatt i Kapitalkravsforskriftens kapittel 32 - posisjonsrisiko for egenkapital og gjeldsinstrumenter. Beregningsgrunnlaget for kapitalbehovet har basis i markedsverdien på de enkelte instrumentene multiplisert med angitte risikovæktet fastsatt i forskriften.

Modellbeskrivelse og anvendelse Pilar 2

Konsernet har ved beregning av Pilar 2- tillegg for markedsrisiko lagt til grunn beregningsmetodikk angitt i Finanstilsynets rundskriv nr. 12/2016. Kapitalbehovet beregnes med utgangspunkt i enkle stresstester for de enkelte delelementene. Kapitalbehovsberegningene tar utgangspunkt i styrevedtatte rammer for eksponering.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Operasjonell risiko omhandler risikoen for tap som følge av:

- Menneskelige faktorer:
Brudd på rutiner / retningslinjer, manglende kompetanse, uklar strategi, policy eller rutiner, samt interne misligheter
- Systemer:
Svikt i IKT og øvrige systemer
- Eksterne årsaker:
Kriminalitet, bedragerier, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Styring og kontroll

Operasjonell risiko er en risikotype konsernet i størst mulig grad ønsker å ha god kontroll på. Ved oppbygging av internkontroll benyttes risiko-, konsekvens- og sannsynlighetsvurderinger for å fastsette nivå på kontrollomfanget. Operasjonell risiko styres gjennom et eget rammeverk tilknyttet en kvalitetsmodell. Kvalitetsmodellen består av følgende elementer:

- En årlig vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av forbedrings- og kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer. I tillegg har konsernet etablert egne prosedyrer for risikovurderinger i forbindelse med implementering av nye produkter og systemer og i de tilfeller konsernet ønsker å gå inn i nye forretnings- og / eller markedsområder.
- En årlig lederbekreftelse av internkontrollen der det rapporteres fra lederne i organisasjonen om status knyttet til internkontrollen innenfor den enkelte organisatoriske enhet. Bekreftelsen danner grunnlaget for forbedringstiltak på de ulike virksomhetsområdene. Det er etablert en compliance funksjon som skal arbeide aktivt med å forbedre internkontrolltiltak og påse etterlevelse av eksternt og internt rammeverk.

I tillegg foretas en løpende gjennomgåelse av anbefalinger fra intern revisor, ekstern revisor og tilsynsmyndigheter som grunnlag for implementering av forbedringstiltak.

Konsernet har etablert og tatt i bruk en internkontrolloppfølgingsdatabase for å sikre etterlevelse av besluttede tiltak. Videre har konsernet implementert en egen taps- og hendelsesdatabase for registrering av uønskede hendelser.

Metodikk og vurderingskriterier Pilar 1

Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 % av gjennomsnittlig inntekt de tre siste år beregnet ved regnskapsårets slutt. Inntektspostene som medtas i beregningsgrunnlaget følger av § 42-1 (3) i kapitalkravsforskriften.

Modellbeskrivelse og anvendelse Pilar 2

Kapitalbehovet er beregnet med utgangspunkt i basismetoden i Pilar 1. Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 % av gjennomsnittlig inntekt de tre siste år beregnet ved regnskapsårets slutt. I tillegg gjøres en skjønsmessig vurdering av ytterligere kapitalbehov for å dekke operasjonell risiko utover minstekravet i henhold til Pilar 1.

Likviditetsrisiko

Definisjon

Risikoen for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser eller evner å finansiere eiendeler (inkl ønsket vekst) uten vesentlige økte kostnader. Nivået på bankens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

Styring og kontroll

Strategi for likviditetsstyring er førende for styringen av likviditetsrisikoen i SpareBank1 BV. Det er satt rammer for netto likviditetsbehov i ulike tidsintervaller, krav til langsiktighet i finansieringen, størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden konsernet skal være uavhengig av å hente ny finansiering fra penge- og kapitalmarkedet. Likviditetsstrategien revideres minst årlig av konsernets styre. I tilknytning til strategien er det etablert en egen beredskapsplan og en beredskapsgruppe som skal håndtere urolige likviditetssituasjoner.

Det benyttes stresstester som analyserer konsernets likviditetsmessige sårbarhet i perioder uten tilgang på ekstern funding (se nedenfor). Finansavdelingen har ansvaret for likviditetsstyringen, mens avdeling for risikostyring har ansvaret for uavhengig overvåkning og rapportering av utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien.

Modellbeskrivelse og anvendelse

Likviditetsrisiko er definert som risikoen for at tilbydere av likviditet ikke kan eller vil tilby likvider til banken, eventuelt kun til en pris som er vesentlig høyere enn normale markedsvilkår. En slik situasjon kan oppstå ved at banken får en svekket kredittverdighet (opplevd og/eller faktisk), eller at markedet for likviditet slutter å fungere på en tilfredsstillende måte. Likviditetsrisiko handler derfor ikke først og fremst om å ha tilstrekkelig kapitalbase for å tåle tap, men å ha tilstrekkelig likvide midler til å dekke inn de forpliktelser som kommer til forfall i en kriseperiode. Denne risikoen håndteres ved å sette rammer nevnt under styring og kontroll.

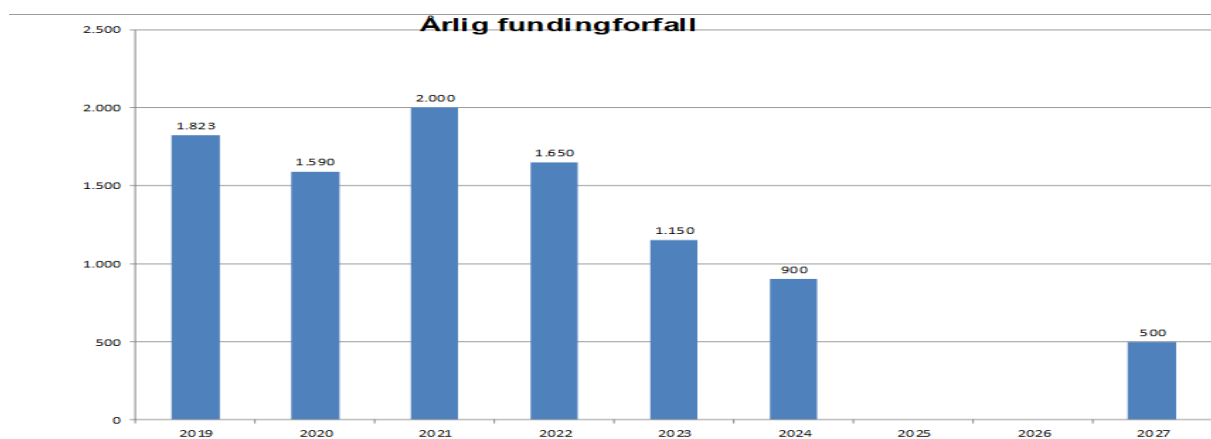
Likevel vil det i en likviditetskrise kunne påløpe tap som konsernet må ha evne til å tåle. Konsernets kapitalberegning er basert på å beregne den merpris en vil måtte påregne å betale i et marked som i en tidsperiode ikke er velfungerende eller at banken i en periode har fått svekket sin tillit i markedet.

Diversifiserings- og forfallstruktur

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. Figuren under illustrerer spredningen i konsernets innlånskilder med unntak av ordinære kundeinnskudd pr 31.12.2018. Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer utgjør 8,7 milliarder kroner ved utgangen av 2018. I tillegg kommer annen gjeld og forpliktelser på 0,3 mrd. Banken har overført 11,7 milliarder kroner til SpareBank1 Boligkreditt AS pr 31.12.2018.

Av det totale innlånsvolumet forfaller 19 % i løpet av 2019.

Figuren under viser innlånsporteføljens forfallstruktur pr 31.12.2018:

Informasjon om innskuddsdekning

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Innskuddsdekning, målt som innskudd i prosent av brutto utlån ekskl. overført volum til Boligkreditt, utgjorde 75 % ved utgangen av 2018. Innskuddsdekning inkl. Boligkreditt utgjør 53 % pr 31.12.2018.

Informasjon om overføring av lån til SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 BV overfører utlånsvolumer til SpareBank1 Boligkreditt AS som en del av bankens finansieringsstrategi. Lån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 % av omsetningsverdi. Overførte lån er juridisk eid av Sparebank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 BV har, utover forvaltningsrett og rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. SpareBank1 BV forestår forvaltningen av overførte utlån og mottar en provisjon som baseres på avkastningen på utlånene banken har overført fratrukket kostnadene i selskapet.

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-Alliansen. SpareBank 1 BV har per 31. desember 2018 en eierandel på 6,43 % i selskapet. Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i Alliansen stabil og langsiktig finansiering av boliglån til konkurransedyktige priser. Obligasjonene til SpareBank 1 Boligkreditt AS har en rating på Aaa og AAA fra henholdsvis Moody's og Fitch.

Overføringene av lån påvirker risikoprofilen til bankens gjenværende utlånsportefølje. Det er satt risikostategiske rammer for hvor stor andel av utlånsporteføljen som kan overføres kredittforetaket. Ved utgangen av desember 2018 er bokført verdi av overførte utlån 11,7 milliarder kroner. Mottatt vederlag for lån overført fra SpareBank 1 BV til SpareBank 1 Boligkreditt AS tilsvarer nominell verdi på overførte utlån.

SpareBank 1 BV har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS, inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt AS holder etter sine interne retningslinjer likviditet for de neste 12 måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derved kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste 12 måneders forfall at SpareBank1 BV vil rapportere noe engasjement knyttet til denne likviditetsfasiliteten.

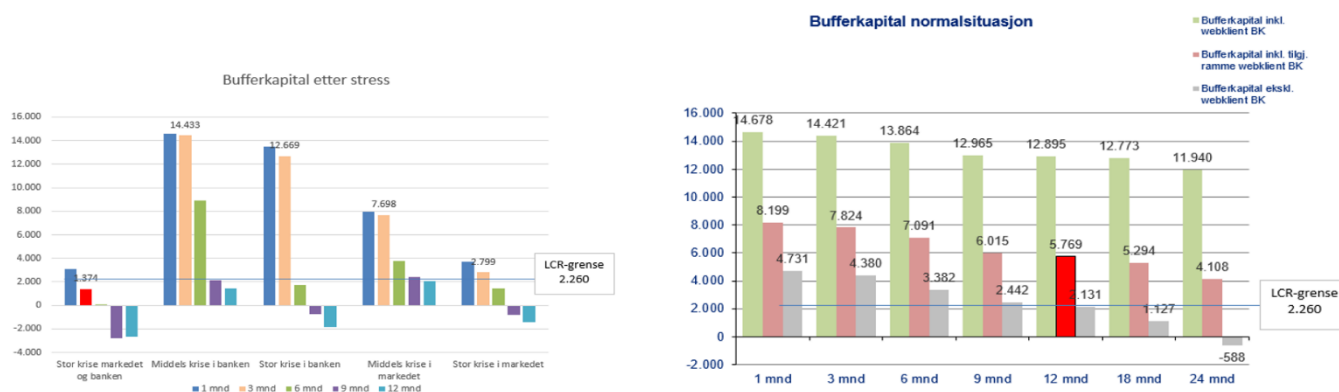
Eierne av SpareBank1 Boligkreditt AS har inngått en aksjonæravtale. Avtalen innebærer blant annet at bankene skal bidra til at SpareBank 1 Boligkreditt AS kjernekapitaldekning alltid oppfyller regulatoriske krav. SpareBank 1 Boligkreditt AS har interne retningslinjer om kjernekapitaldekning på minst 12,3 %. Ut fra en konkret vurdering har SpareBank 1 BV valgt ikke å holde kapital for denne forpliktelsen, fordi risikoen for at banken skal bli tvunget til å bidra anses som svært liten.

Det vises i den forbindelse til at det finnes en rekke handlingsalternativer som vil være aktuelle dersom en slik situasjon skulle inntreffe.

Likviditetsutvikling og stresstester

Likviditetsreserven utgjorde pr 31.12.2018 kr 14,6 mrd, og består av kontanter, innskudd i og deponerbare papirer i Norges Bank, samt tilrettelagte lån for salg til SpareBank 1 Boligkreditt AS.

Figuren viser analyser av likviditetsbuffere under normalsituasjon og ulike stress scenarioer.

Likviditetsstrategien forutsetter at konsernet skal kunne opprettholde ordinær drift i 12 måneder uten tilførsel av ekstern likviditet. Pr 31.12.2018 hadde konsernet reserver som under gitte stresstest-forutsetninger var store nok til å fortsette normal drift i over 24 mnd. uten tilførsel av ekstern kapital. Strategien sier videre at banken skal kunne leve i 3 mnd. (økes til 4 mnd i 2019) i en beregnet stress-situasjon ved stor krise i banken og markedet. Konsernet var pr 31.12.2018 godt innenfor denne målsettingen. Bakgrunnen for at stresstesten viser en høyere likviditetsbuffer under scenarioet stor krise i banken enn ved stor krise i markedet, er at likviditetstilgang knyttet til portefølje av klargjorte lån for overføring til Boligkreditselskapet forutsettes å være mulig å hente ut når det ikke er krise i markedet.

Nedenfor følger en oppsummering av hvilke hovedparametere som stresstestes i de ulike scenarioene:

- 15 største innskudd
- Volum innskudd med saldo over 2 mill. kr
- Volum innskudd under 2 mill. kr
- Markedsverdi av likviditetsporteføljen
- Økning av trekk på innvilgede rammer og kreditter
- Påvirkning i vekstbilde for kreditt- og innskuddsvolum
- Utvikling i overførte volumer til SpareBank1 Boligkreditt AS

Likviditetsindikatorer

Bankens likviditetsstrategi angir rammer for styring av likviditetsrisikoen. Gjeldende rammer vedtatt for 2018 og angir minimumsnivå i henhold til Finanstilsynets definisjoner LCR og NSFR. Ved utgangen av 4. kvartal 2018 er LCR 206 % og NSFR 139 %.

Eierisiko

Definisjon

Risiko for tap på strategiske eierinteresser i andre selskaper, knyttet til den risiko som det enkelte selskap påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av

disse selskapene.

I tillegg til egne datterselskap EiendomsMegler 1 BV AS, SpareBank1 Regnskapshuset AS Larvik Marina og Imingen Holding AS har konsernet 60 % eierinteresser i Z-eiendom, samt eierinteresser i SpareBank1 Boligkreditt AS og SpareBank1 Næringskreditt AS samt direkte og indirekte eierinteresser i SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank1 Markets, SpareBank1 Kredittkort, SpareBank1 1 SMN Finans, Sparebank 1 Mobilbetaling AS og i Bankinvest I AS der det beregnes kapital knyttet til en eierrisiko.

Styring og kontroll

Styring og kontroll tilknyttet investeringene i allianseselskapene ivaretas i hovedsak gjennom styrerepresentasjon via SamSpar- samarbeidet.

Konsolidering

SpareBank1 BV legger vekt på at alle selskaper i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Det er ikke lagt begrensning på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskapene utover det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte begrensninger. Det foreligger heller ingen vedtektsfestede bestemmelser med denne type begrensning. Det søkes i forbindelse med inngåelse av avtaler med andre parter at begrensning knyttet til styrets adgang til å overføre kapital som nevnt ovenfor ikke etableres. Denne problemstillingen er mest aktuell i forbindelse med innlånsavtaler og eventuelle andre avtaler med leverandører eller offentlig myndighet. Konsernet er ikke kjent med at det foreligger slike begrensninger utover hva som følger av rammelovgivningen.

I likhet med investering i datterselskapene har SpareBank 1 BV strategisk interesse av å ta del i virksomheten knyttet til samarbeidet i SpareBank 1 alliansen. Konsernet har indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS (3,04 %) og BN Bank ASA (3,86 %), samt direkte eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt AS (6,43 %), SpareBank 1 Næringskreditt AS (6,89 %), SpareBank 1 Kredittkort AS (6,33 %), SpareBank1 SMN Finans AS (6,49%), SpareBank 1 Betaling AS (4,53%), SpareBank 1 Asept AS (4,73%) og SpareBank 1 ID AS (5,83%). SpareBank 1 BV er opptatt av i så liten grad som mulig, å inngå avtaler som innebærer en begrensning på eierbankenes mulighet til å overføre kapital til disse selskapene.

Oppstilling i tabellen "Konsolideringsgrunnlag" viser forskjellen i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål.

Konsolideringsgrunnlag

a	c	c	g
Selskaps navn	Regnskapsmessig konsolidering	Regulatorisk konsolidering	Beskrivelse av enhet
SpareBank 1BV	Full konsolidering	Ikke konsolidert	Morbank
Eiendomsmegler 1BV	Full konsolidering	Ikke konsolidert	Eiendomsmegler 100 % eiet datter
SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS	Full konsolidering	Ikke konsolidert	Regnskapsføring 100 % eiet datter
Z-eiendom AS	Full konsolidering	Ikke konsolidert	Eiendomsmegler 60 % eiet datter
Imingen Holding AS	Full konsolidering	Ikke konsolidert	Eiendomselskap 100 % eiet datter
Larvik Marina AS	Full konsolidering	Ikke konsolidert	Eiendomselskap 100 % eiet datter
Samarbeidende Sparebanker AS	Egenkapitalmetoden	Ikke konsolidert	Mellomliggende selskap med eierskap i SpareBank 1 Gruppen AS
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	Egenkapitalmetoden	Konsolidering Eierforetak i samarbeidende gruppe	Mellomliggende selskap med eierskap i BN Bank ASA
SpareBank 1 Boligkreditt AS	Ikke konsolidert	Konsolidering Eierforetak i samarbeidende gruppe	Utsteder av Obligasjoner med fortrinnsrett
SpareBank 1 Næringskreditt AS	Ikke konsolidert	Konsolidering Eierforetak i samarbeidende gruppe	Utsteder av Obligasjoner med fortrinnsrett
SpareBank 1 Kredittkort AS	Ikke konsolidert	Konsolidering Eierforetak i samarbeidende gruppe	Finansforetak
SpareBank 1 Finans Midt-Norge	Ikke konsolidert	Konsolidering Eierforetak i samarbeidende gruppe	Finansforetak

Kapitalbehov for eierrisiko

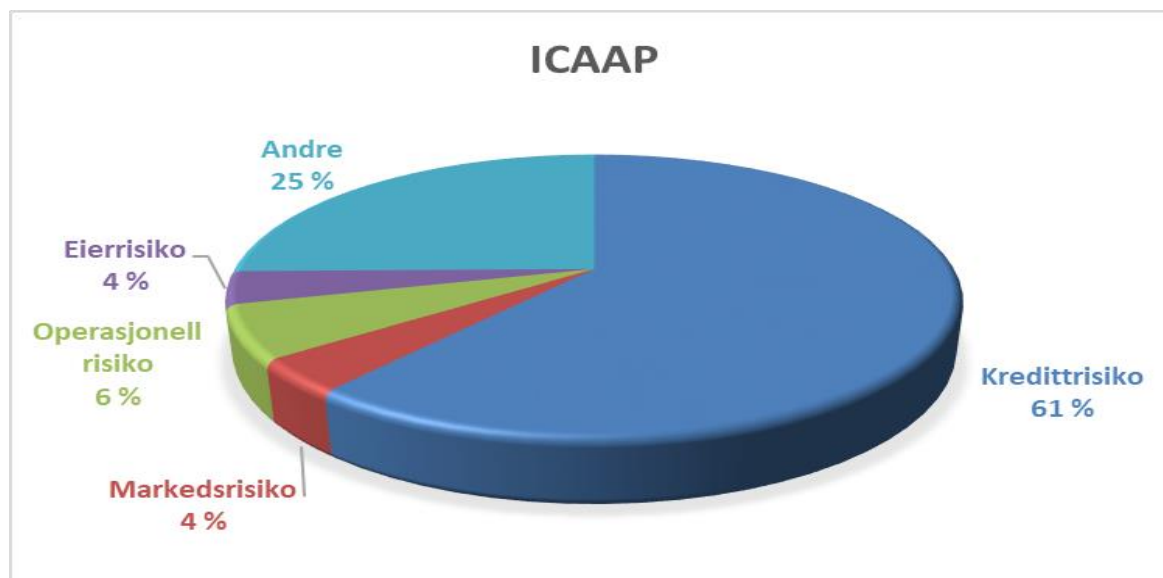
Banken benytter seg av metodikken som kom i rundskriv fra Finanstilsynet i 2018 vedr eierandeler i forsikring, og konsoliderer inn sin respektive eierandel i de andre selskapene ved beregning av Pilar 2 krav.

Beregning av kapitalkrav for SpareBank 1 BV sin eierandel i SpareBank 1 Forsikring.

5 BEREGNET ØKONOMISK KAPITAL – PILAR 2

Beregnet økonomisk kapital beskriver hvor stort kapitalbehov konsernet mener å måtte ha for å dekke den faktiske risikoen i dag og konsernet strategiske initiativ i 2019. Det er fastsatt at den økonomiske kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av ett års horisont. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital tilknyttet kredittrisiko, og kvalitative metoder kombinert med stresstester for de fleste øvrige typer risikoer.

Figuren viser fordeling av vurdert behov for økonomisk kapital i de ulike risikogruppene. Av figuren fremgår det at kredittrisiko utgjør 59 % av samlet risiko, mens eierrisiko utgjør 24 %. Disse risikoene utgjør til sammen 83 % av samlet beregnet kapitalbehov for konsernet.

Konsernet har en tilfredsstillende soliditet ved utgangen av 2018 og vurderer basert på løpende oppfølging og prognoser å ha tilstrekkelig kapital til å gjennomføre strategisk initiativ og planer for 2019.

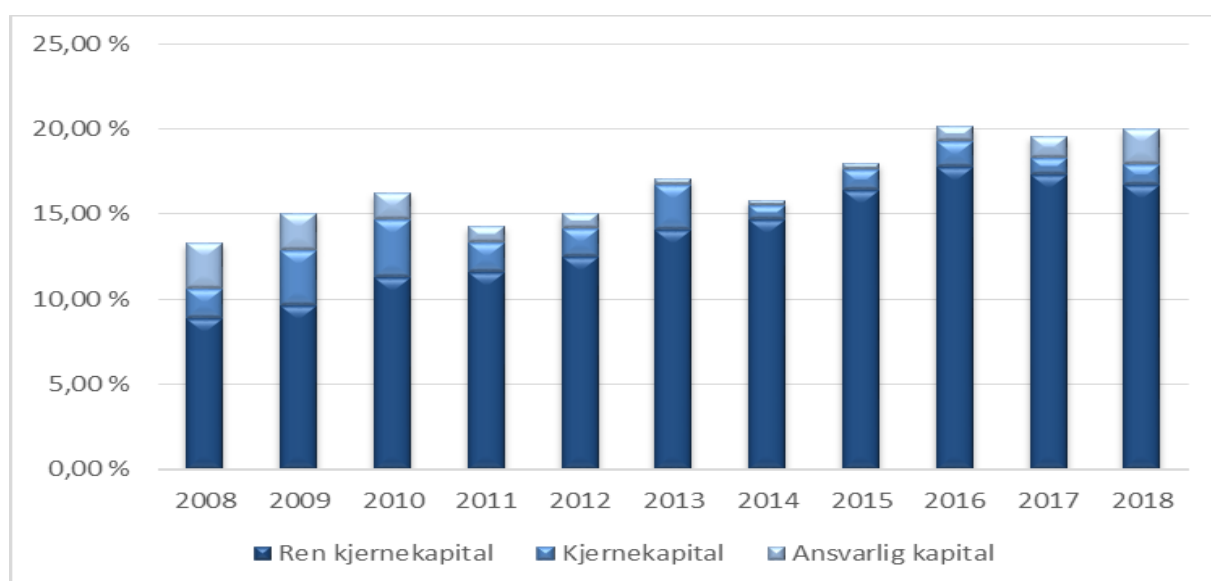
Vurderinger av økonomisk risiko og kapitalbehovsberegninger vil alltid være beheftet med usikkerhet.

6 REGULATORISK KAPITALDEKNING - PILAR 1

Konsernet har god soliditet ved utgangen av 2018 også sett opp mot regulatoriske krav.

Basert på prognoser og vedtatt strategi er det estimert at konsernets soliditet er på et tilfredsstillende nivå for 2019.

SpareBank 1 BV har i perioden 2008 til 2018 styrket ren kjernekapital betydelig. Ved utgangen av 2018 er ren kjernekapitaldekning på 16,7 % ved forholdsmessig konsolidering, mot tilvarende 8,9 % ved utgangen av 2008. Det gjøres oppmerksom på at tallene ikke er fullt ut sammenlignbare som følge av regulatoriske endringer i beregningsmetodikk.

Den ansvarlige kapitalen i SpareBank1 BV består av ren kjernekapital, kjernekapital og tilleggskapital som er beregnet i henhold til kapitalkravforskriftens definisjoner. Detaljer knyttet til konsernets ansvarlige kapital er vist i oppstillingen nedenfor;

Forholdsmessig konsolidering

	31.12.2018
Ansvarlig kapital	
Ren kjernekapital	4.160.617
Kjernekapital	4.470.112
Ansvarlig kapital	4.988.542
Beregningsgrunnlag	24.917.577
Kapitaldekning	
Ren Kjernekapitaldekning	16,70 %
Kjernekapitaldekning	17,94 %
Kapitaldekning	20,02 %
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio)	8,24 %

Morbank

Ansvarlig kapital (tusen kroner)	31.12.2018	31.12.2017
Eierandelskapital	946.516	946.194
Overkursfond	1.026.427	1.025.989
Utjevningfond	411.299	281.336
Sparebankens fond	1.855.062	1.626.027
Fond for urealisert gevinst/tap	9.879	16.870
Gavefond	6.540	6.540
Avsatt utbytte klassifisert som egenkapital	186.149	151.443
Sum balanseført egenkapital (eksklusiv hybridkapital)	4.441.873	4.054.400
Verdijusteringer på aksjer og obligasjoner målt til virkelig verdi (AVA)	(7.950)	(6.288)
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(1.149.921)	(815.854)
Utbytte avsatt til utdeling, klassifisert som egenkapital	(186.149)	(151.443)
Sum ren kjernekapital	3.097.853	3.080.815
Hybridkapital	250.000	250.000
Fondsobligasjon	32.000	40.000
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(39.074)	(105.118)
Sum kjernekapital	3.340.779	3.265.697
Tilleggskapital utover kjernekapital		
Tidsbegrenset ansvarlig kapital*	400.000	351.307
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(31.262)	(115.535)
Netto ansvarlig kapital	3.709.517	3.501.469
Risikoveid beregningsgrunnlag		
Eiendeler som ikke inngår i handelsporteføljen	16.105.698	16.339.576
Operasjonell risiko	1.758.783	1.480.869
CVA-tillegg (motpartsrisiko derivater)	27.459	29.275
Totalt beregningsgrunnlag	17.891.940	17.849.720
Ren Kjernekapital	17,31 %	17,26 %
Kjernekapital	18,67 %	18,30 %
Kapitaldekning	20,73 %	19,62 %
Uvektet kjernekapital (Leverage ratio)	9,14 %	9,36 %
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer (2,50 %)	447.299	446.243
Motsyklisk buffer (2,00 % / 1,50 %)	357.839	356.994
Systemrisikobuffer (3,00 %)	536.758	535.492
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	1.341.896	1.338.729
Minimumskrav til ren kjernekapital (4,50 %)	805.137	803.237
Tilgjengelig kjernekapital utover minimumskrav og bufferkrav	950.820	938.849

Beregninger av ren kjernekapital, kjernekapital og kapitaldekning er gjennomført i tråd med Beregningsforskriften for ansvarlig kapital § 20.

Av tabellen ser en at konsernet ved utgangen 2018 har en kapitaldekning på 20,02 % og fyller derved ved utgangen av 2018 internt krav for kapitaldekning satt til 18 %. Banken er kapitalisert over myndighetsfastsatte og interne mål, og har buffer for handlingsrom.

SpareBank 1 BV soliditetsmål

SpareBank1 BVs overordnede strategiske mål skal underbygge en moderat til lav risikoprofil. Konsernets soliditet uttrykkes gjennom den regulatoriske kapitaldekningen og gjennom en intern vurdering av kapitalbehov (ICAAP – prosessen). Ved fastsettelse av kapitalnivået tas det hensyn til:

- Makrosituasjonen
- Konsernets strategiske målbilde
- Vedtatt risikovilje og herunder internt beregnet kapitalbehov (ICAAP)
- Funding- og egenkapitalmarkedets krav til kapitalnivå
- Myndighetskrav til soliditet/kapitaldekning.

Vedtatte interne målsettinger for soliditet for 2019;

- Ren kjernekapital dekning: 15,5 %
- Kjernekapital dekning: 16,5 %
- Kapitaldekning: 18,5 %
- Leverage ratio (LR) 7 % (se nedenfor)

I perioder med alvorlig økonomisk tilbakeslag er intern målsatt minimumsnivå for ren kapitaldekning Pilar I fastsatt 12,5 %.

Leverage ratio (LR) – uvektet kjernekapitalandel

Pr 31.12.2018 (31.12.2017) ble LR- Uvektet kjernekapitalandel (kapital som kvalifiserer som kjernekapital) beregnet til: 9,14 % (8,90%).

Det er satt et internt måltall i 2019 for LR på 7 % (LR – kapital som kvalifiserer som kjernekapital). Måltallet vil bli gjenstand for revisjon etter hvert som en får mer erfaring med måltallet og hvilket nivå som etablerer seg i det norske bankmarkedet.

7 SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG BEREGNET ØKONOMISK KAPITALBEHOV

SpareBank1 BVs kapitaldekningsmål for 2019 uttrykkes gjennom et internt mål for den regulatoriske kapitaldekningen på 18,5 %, kjernekapital 16,5 % og ren kjernekapital 15,5 %. Målsettingene skal sikre at konsernet har tilstrekkelig kapital til å oppfylle myndighetskrav i forhold til kapitaldekningsreglene, samt ivareta vernet av konsernets egenkapitalbevisere og långivere.

Pr 31.12.2018 utgjorde netto ansvarlig kapital 3,7 milliarder kroner som tilsvarer en kapitaldekning på 20,02 % ved forholdsmessig konsolidering og 20,73 % for morbank.

Kredittrisiko:

Under Pilar 1 beregnes kredittrisiko etter Standardmetoden, mens interne modeller benyttes i den interne kapitalbehovsberegningen. Interne modeller er basert på en PD-modell (misligholdssannsynlighet) for den enkelte motpart og LGD- modell som beregnet tap gitt mislighold. De interne modellene er en mer risikosensitiv tilnæringsmetode enn Standardmetoden. Dette medfører økt behov for økonomisk kapital ved økt kredittrisiko (høyere PD nivå og lave sikkerhetsverdier) og lavere kapitalbehov hvis kredittrisikoen reduseres.

Konsentrasjonsrisiko: Ved beregning av økonomisk kapital tas det hensyn til konsentrasjonsrisiko relatert til bransje, størrelse og geografi. Dette er elementer som ikke vurderes i Standardmetoden. Videre vurderes tillegg dersom veksten er høy (Definert av Finanstilsynet som årlig vekst større enn 8 % i snitt over to år)

Markedsrisiko og Likviditetsrisiko

Kredittrisikoen i obligasjonsporteføljen inngår som en del av kapitalberegningen for markedsrisiko i Pilar 1. I Pilar 2 beregnes i tillegg kapitalbehov knyttet til rente-, valuta og spreadrisiko. For likviditetsrisiko avsettes det under Pilar 2 økonomisk kapital i forhold til merkostnad på refinansiering banken erfaringsmessig må kunne påregne i en krisesituasjon.

Eierrisiko:

Det beregnes i Pilar 2 tillegg for eierrisikoen konsernet har via direkte og indirekte eierposisjoner i de ulike allianseselskapene.

Andre risikoer

Andre risikoer: Operasjonell risiko beregnes internt etter samme metode for Pilar 1 med et tillegg basert på skjønnsmessig vurdering av ytterligere kapitalbehov i Pilar 2 for å dekke operasjonell risiko utover minimumskravet. For øvrige risikoer slik de fremgår av figuren over, blir det kun beregnet økonomisk kapital i den interne beregningene, da disse risikoene ikke inngår ved beregning av minimumskravet i Pilar 1.

8 VEDLEGG

Til dette dokumentet finnes det følgende excel vedlegg med tabeller:

No.	Name	Reference EBA*	Frequency	Last update	Comment
1	Differences between accounting and regulatory scopes of consolidation and the mapping of financial statement categories with risk categories	Template 1 - EU LI1	Annually	Q4 2018	-
2	Main sources of differences between regulatory exposure amounts and carrying values in financial statements	Template 2 - EU LI2	Annually	Q4 2018	Not applicable
3	Outline of the differences in the scopes of consolidation	Template 3 - EU LI3	Annually	Q4 2018	-
4	Own funds	Chpt. 4.5	Annually	Q4 2018	-
5	Capital instruments' main features template	Chpt. 4.5	Annually	Q4 2018	-
6	Overview of RWAs	Template 4 - EU OV1	Annually	Q4 2018	-
7	Non-deducted participations in insurance undertakings	Template 6 - EU INS1	Quarterly	Q4 2018	Not applicable
8	Summary reconciliation of accounting assets and leverage ratio exposures	Chpt. 4.15	Quarterly	Q4 2018	Data not available
9	Leverage ratio common disclosure	Chpt. 4.15	Annually	Q4 2018	-
10	Split-up of on balance sheet exposures	Chpt. 4.15	Annually	Q4 2018	-
11	Total and average net amount of exposures	Template 7 - EU CRB-B	Annually	Q4 2018	-
12	Geographical breakdown of exposures	Template 8 - EU CRB-C	Semi-annually	Q4 2018	-
13	Concentration of exposures by industry or counterparty types	Template 9 - EU CRB-D	Annually	Q4 2018	-
14	Maturity of exposures	Template 10 - EU CRB-E	Annually	Q4 2018	-
15	Credit quality of exposures by exposure class and instrument	Template 11 - EU CR1-A	Annually	Q4 2018	-
16	Credit quality of exposures by industry or counterparty types	Template 12 - EU CR1-B	Annually	Q4 2018	-
17	Credit quality of exposures by geography	Template 13 - EU CR1-C	Annually	Q4 2018	-
18	Ageing of past-due exposures	Template 14 - EU CR1-D	Annually	Q4 2018	-
19	Non-performing and forborne exposures	Template 15 - EU CR1-E	Annually	Q4 2018	Data not available
20	Changes in the stock of general and specific credit risk adjustments	Template 16 - EU CR2-A	Semi-annually	Q4 2018	Data not available
21	Changes in the stock of defaulted and impaired loans and debt securities	Template 17 - EU CR2-B	Semi-annually	Q4 2018	Data not available
22	CRM techniques - Overview	Template 18 - EU CR3	Annually	Q4 2018	-
23	Standardised approach - Credit risk exposure and CRM effects	Template 19 - EU CR4	Annually	Q4 2018	-
24	Standardised approach	Template 20 - EU CR5	Annually	Q4 2018	-
25	Credit risk exposures by exposure class and PD range	Template 21 - EU CR6	Annually	Q4 2018	Not applicable
26	IRB approach - Effect on the RWAs of credit derivatives used as CRM techniques	Template 22 - EU CR7	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
27	RWA flow statements of credit risk exposures under the IRB approach	Template 23 - EU CR8	Quarterly	Q4 2018	Not applicable
28	IRB approach - Backtesting of PD per exposure class	Template 24 - EU CR9	Annually	Q4 2018	Not applicable
29	IRB (specialised lending and equities)	Template 5 - EU CR10	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
30	Analysis of CCR exposure by approach	Template 25 - EU CRR1	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
31	CVA capital charge	Template 26 - EU CRR2	Annually	Q4 2018	-
32	Standardised approach - CCR exposures by regulatory portfolio and risk	Template 28 - EU CRR8	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
33	IRB approach - CCR exposures by portfolio and PD scale	Template 29 - EU CRR4	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
34	Impact of netting and collateral held on exposure values	Template 31 - EU CRR5-A	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
35	Composition of collateral for exposures to CCR	Template 32 - EU CRR5-B	Annually	Q4 2018	-
36	Credit derivatives exposures	Template 33 - EU CRR6	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
37	RWA flow statements of CCR exposures under the IMM	Template 30 - EU CRR7	Quarterly	Q4 2018	Not applicable
38	Exposures to CCPs	Template 27 - EU CRR8	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
39	Securitisation exposures in the banking book	Chpt. 2.2.12	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
40	Securitisation exposures in the trading book	Chpt. 2.2.12	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
41	Securitisation exposures in the banking book and associated regulatory capital requirements - bank acting as originator or as sponsor	Chpt. 2.2.12	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
42	Securitisation exposures in the banking book and associated capital requirements - bank acting as investor	Chpt. 2.2.12	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
43	Market risk under the standardised approach	Template 34 - EU MR1	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
44	Market risk under the IMA	Template 35 - EU MR2-A	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
45	RWA flow statements of market risk exposures under the IMA	Template 36 - EU MR2-B	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
46	IMA values for trading portfolios	Template 37 - EU MR3	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
47	Comparison of VaR estimates with gains/losses	Template 38 - EU MR4	Semi-annually	Q4 2018	Not applicable
48	LCR	Chpt. 4.3	Semi-annually	Q4 2018	-
49	Encumbered and unencumbered assets	Chpt. 4.12	Semi-annually	Q4 2018	-
50	Collateral received	Chpt. 4.12	Quarterly	Q4 2018	Not applicable
51	Sources of encumbrance	Chpt. 4.12	Quarterly	Q4 2018	Not applicable
52	Geographical distribution of credit exposures used in the countercyclical capital buffer	Chpt. 2.11	Annually	Q4 2018	-
53	Amount of institution-specific countercyclical capital buffer	Chpt. 2.11	Annually	Q4 2018	-